

เจตนารมณ์กฎหมาย
พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘^๑

๑. ความทั่วไป

จุดประสงค์การจัดทำเจตนารมณ์กฎหมาย เจตนารมณ์กฎหมายฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อช่วยผู้อ่านในการทำความเข้าใจกฎหมายและเป็นข้อมูลประกอบในการบังคับใช้กฎหมาย แต่**ไม่มีจุดประสงค์เพื่อใช้อ้างอิงในการบังคับใช้กฎหมายหรือในการพิจารณาตัดสินคดีของศาล**

กระบวนการจัดทำร่างกฎหมายของรัฐบาลจะเริ่มต้นจากหน่วยงานของรัฐได้เสนอร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของตนเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลหรือเพื่อให้ภารกิจของตนลุล่วง โดยหลักการของร่างกฎหมายนั้นอาจจะมีที่มาจากนโยบายของรัฐบาลโดยตรง จากการประชุมของคณะกรรมการกร่างกฎหมายที่หน่วยงานแต่งตั้ง จากงานวิจัยของนักวิชาการที่หน่วยงานของรัฐได้จัดจ้าง จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ จากแนวคิดหลักหรือทฤษฎีกฎหมาย หรือจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เมื่อคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบกับหลักการของร่างกฎหมายแล้ว จะส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการกฤษฎีกาจะศึกษาค้นคว้าสรุปเจตนารมณ์ของร่างกฎหมายจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งให้ความเห็นในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายและประเด็นเรื่องถ้อยคำและรูปแบบของร่างกฎหมาย เพื่อจัดทำบันทึกเจ้าหน้าที่พร้อมเอกสารเสนอประกอบการพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา ของพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีการ่วมกับผู้แทนของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง จะมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นและมีมติในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งฝ่ายเลขานุการฯ จะได้จัดทำบันทึกประจำวันสรุปประเด็นที่ได้มีการพิจารณาในการประชุมแต่ละครั้ง รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ และจัดทำรายงานการประชุมโดยละเอียด

เมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาเสร็จ ฝ่ายเลขานุการฯ จะจัดทำเรื่องพิจารณาเสร็จประกอบด้วย บันทึกเรื่องพิจารณาเสร็จเพื่อรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น โดยสรุปความเป็นมาของเรื่องตั้งแต่มติคณะรัฐมนตรี ความเห็นและข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แนวคิด หลักหรือทฤษฎีกฎหมาย ผลการพิจารณาของคณะกรรมการฯ และข้อสังเกตของฝ่ายเลขานุการฯ ร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณา บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบการร่างกฎหมาย (ซึ่งมีเนื้อหาทำนองเดียวกับบันทึกเรื่องพิจารณาเสร็จ ทั้งนี้ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเมื่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาต่อคณะรัฐมนตรี) วิเคราะห์สรุปร่างกฎหมาย (เพื่อประกอบการพิจารณาของรัฐสภาเมื่อร่างกฎหมายได้เสนอต่อรัฐสภา) พิจารณาเรื่องเสร็จของผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ระดับผู้อำนวยการกองกฎหมาย กรรมการร่างกฎหมายประจำรองเลขาธิการฯ และเลขาธิการฯ ก็อาจมีการแก้ไขหรือมีข้อสังเกตต่าง ๆ เมื่อเลขาธิการฯ สั่งให้ดำเนินการได้ก็จะมีการเสนอเรื่องไปยังคณะรัฐมนตรี

^๑ผู้จัดทำ นางสาวสุภาทิพย์ ศิริภาณุรักษ์ นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ และนางสาวฤชราณ์ ไทยวัฒน์ นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ ฝ่ายกฎหมายทรัพยากร กองกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากนั้นเมื่อร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการ วิสามัญเพื่อพิจารณาร่างกฎหมาย ในการประชุมจะมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นและมติให้แก่ใช้ ร่างกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่กฎหมายได้ประกาศบังคับใช้ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชน ทนายความ เจ้าพนักงาน ตำรวจ พนักงานอัยการ ตลอดจนผู้พิพากษา มักจะประสบปัญหาในการทำความเข้าใจหลักการและ รายละเอียดของบทบัญญัติต่าง ๆ ว่ามีเจตนารมณ์ที่แท้จริงอย่างไร ส่วนเหตุผลของกฎหมายในหมายเหตุ ท้ายกฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาก็อธิบายเพียงภาพรวมกว้าง ๆ เท่านั้น จึงเกิดมีความคิดเห็น และความเข้าใจกฎหมายแตกต่างกันออกไป และความเห็นซึ่งเป็นที่ยุติจะอยู่ที่ศาล แต่ผู้พิพากษา ที่พิจารณาส่วนใหญ่จะอาศัยการตีความกฎหมายจากการอ่านบทบัญญัติกฎหมายประกอบกับเอกสาร วิชาการต่าง ๆ ที่อาจมีผู้เชี่ยวชาญเอาไว้ หรือจากการสัมมนาทางวิชาการ หรือจากการที่หน่วยงานของ รัฐที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายได้จัดสัมมนาหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าว ซึ่งเอกสารดังกล่าวมีอยู่ เป็นจำนวนน้อยมากและมีไม่ครบทุกกฎหมาย ส่วนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของการยกร่างกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นของหน่วยงานของรัฐ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และรัฐสภา ไม่ได้เป็นข้อมูลที่มีการ เผยแพร่และไม่สามารถเข้าถึงได้ง่าย หรือหากสามารถเข้าถึงได้ ก็จะไม่สามารถค้นหาเหตุผลหรือทำความเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นที่มาของการบัญญัติกฎหมายได้โดยง่ายนัก สภาพปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิด ผลเสียอย่างใหญ่หลวงจากการที่มีการบังคับใช้กฎหมายไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

๒. แนวความคิด หลัก และทฤษฎีกฎหมาย และหลักกฎหมายต่างประเทศซึ่งเป็นที่มาของหลักการ ในกฎหมายหรือซึ่งนำมาประกอบการพิจารณา

โดยที่สถานภาพทางกฎหมายของช้างเป็นสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์จึงถูกจัดอยู่ในบัญชี ๑ (Appendix I) ของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora : CITES) ที่ไม่อนุญาตให้มีการค้าระหว่างประเทศและห้ามนำเข้า ส่งออกโดยเด็ดขาด ยกเว้นเพื่อการศึกษาวิจัย เพาะพันธุ์ ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากประเทศที่จะนำเข้าก่อน ประเทศส่งออกจึงจะอนุญาตให้ส่งออกได้ สำหรับประเทศไทยมีการจำแนกช้างตามกฎหมายออกเป็น ๒ ประเภท คือ ช้างเลี้ยงหรือช้างบ้าน ซึ่งเป็น สัตว์พาหนะตามพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. ๒๔๘๒ และช้างป่า ซึ่งเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕

ในปัจจุบันพบสภาพปัญหา คือ การที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและประชาชนนำงาช้าง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้างออกนอกประเทศไทย ทำให้ถูกจับกุมที่ด่านตรวจสัตว์ป่าระหว่างประเทศ และที่สนามบินนานาชาติทั่วโลก รวมทั้งยังมีการลักลอบนำงาช้างแอฟริกามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์แล้ว ส่งต่อไปประเทศที่สามและนำมาจำหน่ายร่วมกับงาช้างเลี้ยงภายในประเทศไทยที่ถูกกฎหมาย เนื่องจาก พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. ๒๔๘๒ มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการครอบครอง การนำเข้า การส่งออก หรือการนำผ่านซากของสัตว์พาหนะ ทำให้การครอบครองและการค้างาช้างที่มีการกล่าวอ้าง ว่าได้มาจากช้างเลี้ยงไม่มีกฎหมายควบคุม จึงเป็นช่องทางให้มีการกระทำความผิดในประเทศไทย

ประกอบกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็ไม่ครอบคลุมการค้าและครอบครองงาช้างแอฟริกา จึงไม่สามารถดำเนินคดีกับกรณีการค้าและการครอบครองงาช้างแอฟริกาที่มีการลักลอบนำเข้าและค้าขายในประเทศไทยได้ จึงมีแนวความคิดในการตราพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมเหตุตั้งที่กล่าวมาข้างต้น

ในการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันและเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์^๒ ตั้งแต่เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๒๖ โดยเป็นสมาชิกอันดับที่ ๘๐ ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๑๘๑ ประเทศ (ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๕๘) ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์หรือถูกคุกคาม โดยการควบคุมการค้าระหว่างประเทศของสินค้าดังกล่าวผ่านระบบใบอนุญาต ทั้งนี้ อนุสัญญาดังกล่าวแบ่งชนิดของสัตว์ป่าและพืชป่าออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

บัญชีที่ ๑ ครอบคลุมชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ห้ามการค้าเชิงพาณิชย์ และการส่งออกต้องได้รับอนุญาตจากประเทศนำเข้าก่อน

บัญชีที่ ๒ ครอบคลุมชนิดพันธุ์ที่ยังไม่ถึงกับใกล้สูญพันธุ์ อนุญาตให้ค้าเชิงพาณิชย์ได้ แต่ต้องมีการควบคุมเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความอยู่รอดในธรรมชาติจนตกอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์

บัญชีที่ ๓ เป็นชนิดพันธุ์ที่ประเทศภาคีสมาชิกประกาศให้เป็นสัตว์ป่าหรือพืชป่าหวงห้ามหรือได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายภายในประเทศ จึงขอความร่วมมือจากประเทศภาคีให้ดูแลการค้าระหว่างประเทศด้วย

การที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับดังกล่าวทำให้ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินการภายในประเทศไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายอนุวัติการ การแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฉบับนี้ด้วย โดยในการแสดงความก้าวหน้าของประเทศไทยเกี่ยวกับมาตรการควบคุมงาช้าง ประเทศไทยได้เข้าร่วมประชุม Standing Committee ของอนุสัญญา CITES ครั้งที่ ๖๕ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๗ โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) ได้รายงานผลความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการงาช้าง National Ivory Action Plan ต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร CITES ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ประเทศไทยปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการงาช้างและรายงานความก้าวหน้าตามระยะเวลาที่กำหนด

สำหรับการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการควบคุมการค้างาช้างพบว่า มีบทลงโทษการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกงาช้างและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้าง รวมถึงอวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของช้าง ดังนี้

(๑) ความผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน ๔ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

^๒<http://th.wikipedia.org/wiki/อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์> (ข้อมูล ณ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๘)

(๒) ความผิดตามพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้า พ.ศ. ๒๕๒๒ ระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓. ความเป็นมาและเหตุผลความจำเป็นในการเสนอร่างกฎหมาย

๓.๑ ความเป็นมาและเหตุผลความจำเป็น

ที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร CITES ครั้งที่ ๖๔ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๖ มีมติให้ประเทศไทยเป็น ๑ ใน ๘ ประเทศ (สาธารณรัฐเคนยา สาธารณรัฐแทนซาเนีย สาธารณรัฐยูกันดา สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ราชอาณาจักรไทย) ที่ต้องจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ National Ivory Action Plan เสนอต่อสำนักเลขาธิการ CITES เนื่องจากทั้ง ๘ ประเทศ มีปัญหาในการควบคุม การครอบครอง การค้างาช้าง ภายในประเทศ และการลักลอบค้างาช้างระหว่างประเทศ หากประเทศไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการดังกล่าวประเทศสมาชิกอาจจะใช้มาตรการลงโทษทางการค้ากับประเทศไทย

ในการประชุม Standing Committee ของอนุสัญญา CITES ครั้งที่ ๖๕ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๗ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) ได้รายงานผลความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐ ต่อที่ประชุม ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ประเทศไทยปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการแห่งชาติ และจัดส่งแผนดังกล่าวให้พิจารณา รวมถึงการรายงานความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอโดยประเทศไทยต้องดำเนินการ ดังนี้

(๑) ปรับปรุง National Ivory Action Plan ให้แล้วเสร็จ และจัดส่งให้คณะกรรมการบริหาร CITES ภายในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗ โดยควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับการออกกฎหมายควบคุมงาช้างภายในประเทศ และการครอบครองงาช้าง การออกกฎหมายเพื่อจัดตั้งระบบจดทะเบียนสำหรับการค้างาช้าง รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายในการต่อต้านการค้างาช้างผิดกฎหมาย

(๒) นำเสนอรายงานความก้าวหน้า (Progress Report) ในการปฏิบัติตาม National Ivory Action Plan ภายในวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๘ โดยที่ Standing Committee จะมีข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

(๓) นำเสนอรายงานความคืบหน้าอีกครั้งภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘

ทั้งนี้ หากประเทศไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมติดังกล่าวจะมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกใช้มาตรการลงโทษทางการค้า ตาม Guide to CITES Compliance Procedure โดยข้อ ๓๐ ของอนุสัญญา CITES ให้อำนาจ Standing Committee ในการแนะนำให้ประเทศภาคีสมาชิกระงับการค้า (Trade Suspension) สินค้าเชิงพาณิชย์ (commercial) หรือสินค้าทุกรูปแบบ (all trade) ที่เข้าข่ายเป็นผลผลิตของสัตว์ป่าหรือพืชป่าภายใต้อนุสัญญา CITES ได้ หากประเทศไทยถูกระงับการค้าสัตว์และพืชตามบัญชีไซเตสจะส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออกสินค้ากล้วยไม้ มูลค่าประมาณ ๑๐,๐๘๐ ล้านบาท ผลกระทบที่ทำจากหนึ่งสัตว์เลื้อยคลานของประเทศไทย มูลค่าประมาณ ๑,๒๐๐ ล้านบาท ซึ่งจะทำให้

สูญเสียตลาดต่อเนื่อง ๓ - ๔ ปี กระทบต่อการจ้างงานภายในประเทศและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย^๓

คณะที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๗ ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประสานงานกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำร่างกฎหมายเพื่อรองรับอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมงาช้างและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้าง โดยให้ตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่กำหนดให้มีระบบการจดทะเบียนงาช้างภายในประเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ค้างาช้าง รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายและบทกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด ดังนี้

(๑) เร่งดำเนินการตรากฎหมายเกี่ยวกับงาช้างที่ครอบคลุมตั้งแต่การครอบครอง การนำเข้า การส่งออก และการนำผ่านซึ่งงาช้าง การกำหนดให้แจ้งจำนวนงาช้างที่อยู่ในความครอบครอง รวมถึงกำหนดโทษปรับทางอาญาอย่างรุนแรง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการควบคุมการค้าและการใด ๆ กับงาช้างในประเทศไทย

(๒) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๗ เห็นชอบแผนปฏิบัติการงาช้างแห่งประเทศไทย (ฉบับแก้ไข) ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) เสนอ ซึ่งแผนปฏิบัติการดังกล่าวกำหนดให้มีการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดให้ช้างแอฟริกาเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการค้าลักลอบ ครอบครอง และค้างาช้างแอฟริกาและผลิตภัณฑ์จากงาช้างแอฟริกาที่ผิดกฎหมายภายในประเทศ

ในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

(๑) ตราพระราชบัญญัติการค้างาช้าง พ.ศ. โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชจะเป็นหน่วยงานกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมการค้างาช้างที่ได้มาจากช้างเลี้ยงตามบ้าน รวมถึงยังขาดมาตรการควบคุมการค้าลักลอบนำเข้างาช้างจากต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายเพื่อควบคุมการครอบครอง การค้า การนำเข้า การส่งออก และการนำผ่านซึ่งงาช้าง

(๒) แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. ๒๔๘๒ โดยกรมการปกครอง จะดำเนินการจัดทำระบบตัวรูปพรรณช้างให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้จัดทำตั้งแต่ช้างอายุได้ ๑๕ วัน กำหนดให้ตัวรูปพรรณมีอายุคราวละ ๕ ปี อีกทั้งกำหนดให้มีการจัดทำเครื่องหมายประจำตัวช้าง เช่น หมายเลขไมโครชิพติดตามการเปลี่ยนแปลงตำหนิของช้าง การติดตามตรวจสอบงาช้างในระบบตัวรูปพรรณ

(๓) การแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไข

^๓สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการค้างาช้าง พ.ศ., หน้า ๑๔ - ๑๕

เพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่าน ซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของ สัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง และให้ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าสงวนและ สัตว์ป่าคุ้มครองด้วย เพื่อควบคุมมิให้นำสัตว์ป่า ซาก หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าเข้าประเทศ โดยผิดกฎหมาย

(๔) ออกกฎกระทรวงกำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองเพิ่มเติมตามมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๕ (๔) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) ได้เสนอร่างกฎกระทรวง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการเพิ่มสัตว์ป่า คุ้มครองชนิดช้างแอฟริกา (*Loxodonta africana*) เป็นลำดับที่ ๒๐๒ ของสัตว์ป่าจำพวกสัตว์เลี้ยงลูก ด้วยนม ในบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติได้ประชุมเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๗ เห็นชอบในการกำหนดเพิ่มชนิดพันธุ์สัตว์ป่าจำนวน ๒ ชนิด เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ได้แก่ ช้างแอฟริกาและ เต่ามลายู

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ร่วมกันดำเนินการร่างกฎหมายขึ้นจำนวน ๒ ฉบับ เพื่อรองรับอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่าง ประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) ได้แก่ (๑) ร่างพระราชบัญญัติการค้าช้าง พ.ศ. และ (๒) ร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๓.๒ มติคณะรัฐมนตรี

คณะที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๗ ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประสานงานกับ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำร่างกฎหมายเพื่อรองรับอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่าง ประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมงาช้างและ ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้าง โดยให้ตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่กำหนดให้มีระบบการจดทะเบียน งาช้างภายในประเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ค้างาช้าง รวมถึงการ บังคับใช้กฎหมายและบทกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด

ฝ่ายกฎหมายทรัพยากร กองกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ยกร่าง พระราชบัญญัติการค้าช้าง พ.ศ. และเสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ตรวจสอบพิจารณาร่าง พระราชบัญญัตินี้ โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร) ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมประมงและกรมปศุสัตว์) ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานปลัดกระทรวง และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) และ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงและเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่าง พระราชบัญญัตินี้ (เรื่องเสร็จที่ ๘๖๗/๒๕๕๗) ซึ่งต่อมาสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอ ร่างพระราชบัญญัตินี้ไปยังคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้เข้าสู่การพิจารณา ในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๗

๓.๓ ผลการพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๓/๒๕๕๗ วันพฤหัสบดี ที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๗ ได้ลงมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติการค้างาช้าง พ.ศ. (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) โดยแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการค้างาช้าง พ.ศ. เป็นผู้พิจารณา มีกำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน โดยมีกำหนดเวลาปฏิบัติงานภายใน ๓๐ วัน ต่อมาในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๘/๒๕๕๗ วันพุธ ที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมลงมติให้ขยายระยะเวลาออกไปอีก ๓๐ วัน คณะกรรมการวิสามัญจึงพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วเสร็จสรุปผลการพิจารณาได้ว่า

(๑) ร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่มีกรรมวิธีการวิสามัญขอสงวนความเห็น

(๒) ร่างพระราชบัญญัตินี้มีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอคำแปรญัตติจำนวน

๔ คน คือ

๑) นายชาญวิทย์ วสียงกูร

๒) พลเอกสิงห์ศึก สิงห์ไพร

๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษอัครัง ทศนาญชลี

๔) นายเจตน์ ศิรธรานนท์

(๓) ผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

หลักการ

มีการแก้ไข

เหตุผล

มีการแก้ไข

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

มีการแก้ไข

คำปรารภ

มีการแก้ไข

มาตรา ๑

มีการแก้ไข

มาตรา ๒

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓

มีการแก้ไข

เพิ่มบทนิยามคำว่า “นำเข้า”

คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่

“ส่งออก” และ “นำผ่าน”

มาตรา ๔

มีการแก้ไข

พลเอกสิงห์ศึก สิงห์ไพร

ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมการได้ชี้แจงแล้ว

ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๕

มีการแก้ไข

พลเอกสิงห์ศึก สิงห์ไพร

ขอแปรญัตติไว้

คณะกรรมการได้ชี้แจงแล้ว

ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๖

มีการแก้ไข

มาตรา ๗

มีการแก้ไข

มาตรา ๘

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๙

มีการแก้ไข

มาตรา ๑๐	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๑	มีการแก้ไข
นายชาญวิทย์ วสียงกูร คณะกรรมการธิการเห็นด้วยในหลักการ และได้แก้ไขแล้ว	ขอแปรญัตติไว้ ผู้แปรญัตติพอใจ
มาตรา ๑๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๓	มีการแก้ไข
มาตรา ๑๔	มีการแก้ไข
มาตรา ๑๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๖	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๗	มีการแก้ไข
นายชาญวิทย์ วสียงกูร คณะกรรมการธิการเห็นด้วยในหลักการ และได้แก้ไขแล้ว	ขอแปรญัตติไว้ ผู้แปรญัตติพอใจ
มาตรา ๑๘	มีการแก้ไข
มาตรา ๑๙	มีการแก้ไข
มาตรา ๒๐	มีการแก้ไข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ อารัง ทักษนาลี คณะกรรมการธิการได้ชี้แจงแล้ว	ขอแปรญัตติไว้ ผู้แปรญัตติพอใจ
มาตรา ๒๑	มีการแก้ไข
อัตราค่าธรรมเนียม	มีการแก้ไข
พลเอกสิงห์ศึก สิงห์ไพร และนายเจตน์ ศิรธรานนท์ คณะกรรมการธิการเห็นด้วยในหลักการ และได้แก้ไขแล้ว	ขอแปรญัตติไว้ ผู้แปรญัตติพอใจ

(๔) ข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญ

คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติingaข้าง พ.ศ. แล้ว เห็นควรตั้งข้อสังเกตเพื่อเสนอต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ดังนี้

๑) ควรแก้ไขชื่อร่างพระราชบัญญัติเป็น “ร่างพระราชบัญญัติการค้ำงาข้าง พ.ศ.” โดยตัดคำว่า “การค้า” ออก เพื่อให้มีความหมายที่กว้างและครอบคลุมยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการสอดคล้องกับขอบเขตการใช้บังคับของกฎหมายซึ่งมิได้ควบคุมเพียงการค้างาข้างหรือการครอบครองงาข้างเท่านั้น แต่ยังคงควบคุมการนำเข้า การส่งออก และการดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับงาข้าง ตามบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการค้ำงาข้าง พ.ศ. จึงเห็นควรแก้ไขเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยเพิ่มเรื่อง “การนำเข้า การส่งออก และการนำผ่านซึ่งงาข้าง” ด้วย

๒) การดำเนินการเพื่อให้มีร่างพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เป็นการดำเนินการที่ประเทศไทยจำเป็นต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการบริหารอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora หรือไซเตส (CITES) โดยที่ต้องเร่งตรากฎหมายให้แล้วเสร็จภายในเดือนธันวาคม ๒๕๕๗ เพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการงาช้างแห่งประเทศไทยฉบับแก้ไขซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๗ เห็นชอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามแผนดังกล่าว รวมทั้งแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่บังคับใช้มาเป็นระยะเวลานาน จึงมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์และไม่ครอบคลุมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อีกทั้งเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทย

๓) การจำแนกงาช้างสัตว์พาหนะและงาช้างป่าที่เป็นสัตว์คุ้มครองซึ่งเป็นช้างเอเชียชนิดเดียวกันน่าจะกระทำได้อย่าง อาจทำให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจากการชี้แจงของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง การจำแนกงาช้างทั้งสองชนิดดังกล่าวข้างต้น จะใช้หลักฐานตัวรูปพรรณช้างเป็นหลักฐานในการตรวจสอบการได้มาซึ่งงาช้างในการครอบครองทำให้เมื่อร่างพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. มีผลใช้บังคับ ก็ไม่อาจป้องกันการกระทำผิดในเรื่องการสวมตัวรูปพรรณช้างเพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานแสดงการเป็นเจ้าของงาช้างได้ ดังนั้น ในชั้นนี้ สมควรอย่างยิ่งที่กรมการปกครองต้องกำหนดให้เจ้าของช้างที่เป็นสัตว์พาหนะต้องลงรหัสพันธุกรรมช้าง (DNA) ของช้างแต่ละเชือกลงในตัวรูปพรรณช้างรูปแบบใหม่ และสมควรออกตัวรูปพรรณช้างพาหนะรูปแบบใหม่ให้เสร็จสิ้นภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๘ เพื่อป้องกันการสวมตัวรูปพรรณช้างที่เป็นสัตว์พาหนะและงาช้างป่าที่เป็นสัตว์คุ้มครอง

๔) การออกหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาตตามมาตรา ๔ และมาตรา ๕ และการบังคับใช้ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้มีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการขึ้นมาพิจารณาเพื่อให้เกิดความละเอียดรอบคอบขึ้น

๕) การออกกฎกระทรวงควรมีความเข้มงวด สามารถคุ้มครองป้องกันรักษาช้างของไทยได้ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาหลีกเลี่ยงหรือกระทำผิดกฎหมาย ทั้งนี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรมีมาตรการในการพิสูจน์การครอบครอง เพราะอาจเป็นการลิดรอนสิทธิการครอบครองงาช้างของเจ้าของเดิม

๖) กรณีมีเหตุอันควรสงสัยควรมีที่มาที่ไปและควรมีหลักฐานตามสมควรเทียบกับการขอยกข้อมติต้องมีมาตรฐานในการออกข้อมติ รวมทั้งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดเหตุอันควรสงสัยไว้ในประกาศที่รัฐมนตรีกำหนด ซึ่งขณะนี้ยังไม่ทราบว่าเหตุอันควรสงสัยจะมีเรื่องใดบ้าง คณะกรรมการวิชาการวิสามัญเห็นว่าเหตุอันควรสงสัยต้องอยู่บนพื้นฐานของพยานหลักฐานด้วย

๗) ใบอนุญาตให้นำออกและนำเข้างาช้างเพื่อการศึกษาวิจัย เพื่อการแสดงศิลปวัฒนธรรมและอื่น ๆ ควรกำหนดให้มีข้อความที่ระบุวันนำออกและวันนำเข้ามาภายในราชอาณาจักรตลอดจนรูปพรรณ ขนาด น้ำหนัก จำนวน พร้อมรูปถ่ายและรายการเพื่อให้สามารถติดตามตรวจสอบได้ ว่ามีการนำงาช้างออกนอกราชอาณาจักรแล้วมีการนำเข้ามาหรือไม่ หากไม่นำกลับเข้ามาควรมีบทลงโทษ

ไว้ ตัวอย่างเช่น ต้องมีหนังสือค้ำประกันของธนาคารในการนำงาช้างออก เมื่อไม่นำกลับเข้ามาในประเทศ ต้องรีบค้ำประกัน

๘) โดยที่ช้างเป็นสัตว์สัญลักษณ์ประจำชาติของประเทศไทยตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การกำหนดสัญลักษณ์ประจำชาติไทย ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๔ แต่ในขณะนี้ การคุ้มครองช้างโดยเฉพาะช้างบ้านตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะยังไม่มีบทบัญญัติในการคุ้มครองช้างอย่างเพียงพอ คณะรัฐมนตรีจึงควรมอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงมหาดไทยเสนอให้มีกฎหมายว่าด้วยช้างเพื่อให้การคุ้มครองช้างซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติ อยู่ภายใต้กฎหมายหลักเกณฑ์อย่างเดียวกัน รวมถึงควรปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการออกตัวรูปพรรณใหม่ โดยใช้ระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ใช้ระบบรหัสพันธุกรรม (DNA) เป็นหลักฐานในการพิสูจน์เอกลักษณ์เฉพาะตัวของช้างเพื่อให้สามารถติดตามตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เสนอร่างกฎหมายดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ภายในเดือนธันวาคม ๒๕๕๗

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งข้อสังเกต และรายงานต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๔. สาระสำคัญของกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. เป็นการกำหนดให้มีกฎหมายเพื่อควบคุมการค้าและการครอบครองงาช้างหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES)) ที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามในฐานะประเทศสมาชิก โดยจะต้องกำหนดให้มีมาตรการควบคุมการค้าหรือการครอบครองงาช้างหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากการแปรรูปงาช้างที่ได้มาจากช้างที่เป็นสัตว์พาหนะ เพื่อมิให้มีการนำงาช้างที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายมาปะปนกับงาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๔.๑ ขอบเขตการใช้บังคับของกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับแก่การควบคุมการค้า การนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่าน และการครอบครองงาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะเท่านั้น โดยมีมาตรการในการควบคุมดังต่อไปนี้

(๑) การค้างาช้างหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากงาช้าง

กำหนดให้ผู้ซึ่งประสงค์จะประกอบกิจการค้างาช้างต้องยื่นคำขอใบอนุญาตต่ออธิบดี โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต การประกอบกิจการ และการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา ๔)

(๒) การนำเข้าหรือส่งออกซึ่งงาช้าง

กำหนดให้ผู้ซึ่งจะนำเข้าหรือส่งออกงาช้างต้องรับใบอนุญาตจากอธิบดี โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา ๕)

(๓) การครอบครองงาช้าง

กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมการครอบครองงาช้างออกเป็น ๒ กรณี คือ (๑) กำหนดให้ผู้ครอบครองงาช้างนับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับต้องแจ้งการครอบครองต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยต้องนำหลักฐานการได้มาซึ่งงาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะมาแสดงตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ว่างาช้างดังกล่าวเป็นงาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ และ (๒) กำหนดให้ผู้ครอบครองงาช้างก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ครอบครองงาช้างอาจไม่มีเอกสารหรือหลักฐานการได้มาซึ่งงาช้างดังกล่าว จึงกำหนดให้เพียงแต่แจ้งการครอบครองโดยระบุจำนวน ขนาด พร้อมทั้งภาพถ่ายของงาช้างต่ออธิบดี ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ ภายหลังจากรับแจ้งการครอบครองทั้งสองกรณีให้อธิบดีออกเอกสารการครอบครองงาช้างให้แก่ผู้แจ้งการครอบครองงาช้างไว้เป็นหลักฐานด้วย อย่างไรก็ตาม หลังจากการออกเอกสารการครอบครองงาช้างทั้งสองกรณี ในกรณีที่ตรวจพบหรือมีเหตุอันควรสงสัยในภายหลังว่างาช้างใดมิใช่งาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ อธิบดีอาจมีคำสั่งให้ผู้ครอบครองนำเอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์ได้ และในกรณีที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่างาช้างในความครอบครองของตนเป็นงาช้างที่ได้มาจากช้างที่เป็นสัตว์พาหนะได้กำหนดให้งาช้างนั้นตกเป็นของแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๖ และร่างมาตรา ๒๐)

(๔) การโอนการครอบครอง การเปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง การแปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้างที่อยู่ในความครอบครอง

กำหนดให้ผู้ครอบครองงาช้างไม่ว่าจะได้มาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับหรือได้มานับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับต้องแจ้งเป็นหนังสือต่ออธิบดีก่อนวันที่จะมีการโอนการครอบครอง เปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพงาช้าง หรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้าง เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถติดตามและตรวจสอบงาช้างได้ (ร่างมาตรา ๗)

๔.๒ อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยให้มีอำนาจ ดังนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการค้างาช้างในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจสอบการดำเนินการเอกสารหลักฐานหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการกระทำใด ๆ ที่อาจเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ประกาศ หรือตามที่กำหนดในใบอนุญาต

(๒) สามารถค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งมีอำนาจยึด

อายุต่างข้าง เอกสารหรือหลักฐานหรือวัตถุใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือการดำเนินคดี

(๓) มีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

ในการปฏิบัติหน้าที่ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องและให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย ส่วนแบบบัตรประจำตัวให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๙ ร่างมาตรา ๑๐ ร่างมาตรา ๑๑ และร่างมาตรา ๑๒)

๔.๓ บทกำหนดโทษ

โดยที่งานข้างเป็นทรัพย์สินที่มีราคาค่อนข้างสูง ในการกำหนดโทษตามพระราชบัญญัตินี้ จึงใช้โทษปรับเป็นหลักและกำหนดในอัตราค่อนข้างสูงเพื่อให้สอดคล้องกับราคาของงานข้าง และใช้โทษจำคุกสำหรับกรณีที่กำหนดให้ต้องมาขออนุญาต (ร่างมาตรา ๑๓ ร่างมาตรา ๑๔ และร่างมาตรา ๑๕) ทั้งนี้ เพื่อเป็นมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้ที่จะกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย โดยเทียบเคียงจากอัตราโทษตามความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๖/๒๕๕๗ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ (ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗)

๔.๔ คณะกรรมการเปรียบเทียบ

ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบเพื่อทำหน้าที่เปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว เพื่อให้การดำเนินคดีมีความรวดเร็วและลดการนำคดีขึ้นสู่ศาล โดยกำหนดให้คณะกรรมการเปรียบเทียบประกอบด้วยผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้มีทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และในส่วนภูมิภาคตามที่รัฐมนตรีกำหนดตามความเหมาะสม (ร่างมาตรา ๑๖ และร่างมาตรา ๑๗)

๔.๕ บทเฉพาะกาล

(๑) กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับให้ผู้ค้างชำระอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับสามารถประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าจะได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตจากอธิบดี โดยกำหนดให้ผู้ค้างต้องยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ทั้งนี้ ในการยื่นคำขออนุญาตและจัดทำบัญชีการได้มา การแปรรูป และการจำหน่ายงานข้าง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๒) ในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ชี้แจงว่า ปัจจุบันมีผู้ยื่นคำขอประกอบกิจการค้างชำระซึ่งอยู่ระหว่างขั้นตอนการพิจารณาอนุญาตของกรมอุทยานแห่งชาติฯ ซึ่งเดิมไม่มีกฎหมายห้ามมิให้ประกอบกิจการดังกล่าว แต่เมื่อมีการออกกฎหมายนี้มาใช้บังคับจึงทำให้บุคคลที่ประกอบกิจการค้างชำระมีความผิดตามกฎหมาย สมควรกำหนดบทเฉพาะกาลรองรับสิทธิของบุคคลดังกล่าวในการประกอบอาชีพ โดยกำหนดให้ผู้ซึ่งประสงค์จะค้างชำระภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดี และเมื่อยื่นคำขออนุญาตแล้ว ให้สามารถค้างชำระต่อไปได้จนกว่าจะได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตจากอธิบดี

ทั้งนี้ ในการยื่นคำขออนุญาตและจัดทำบัญชีการได้มา การแปรรูป และการจำหน่ายก๊าซ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๑๙) อย่างไรก็ตาม ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ เห็นควรมีให้มีการอนุญาตให้มีการประกอบกิจการค้าก๊าซอีก เพื่อมิให้มีการนำก๊าซมาใช้ในการแปรรูปหรือจำหน่ายเพิ่มขึ้นจากก๊าซที่ผู้ประกอบการรายเดิมมีอยู่ ลดแรงจูงใจในการเลี้ยงช้างบ้านเพื่อนำก๊าซมาจำหน่ายให้ผู้ประกอบการเพื่อนำไปขายหรือแปรรูป อีกทั้งจะเป็นการลดการลักลอบนำก๊าซเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย เนื่องจากรัฐได้มีมาตรการจำกัดจำนวนผู้ประกอบการค้าก๊าซ

(๓) กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับให้ผู้ที่ได้มาหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งก๊าซ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ แจ้งการครอบครองโดยให้ระบุจำนวน ขนาด พร้อมทั้งภาพถ่ายของก๊าซต่ออธิบดีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ และให้อธิบดีออกเอกสารการครอบครองก๊าซให้แก่ผู้แจ้งการครอบครองไว้เป็นหลักฐาน โดยในกรณีที่ตรวจพบหรือมีเหตุอันควรสงสัยในภายหลังจากที่ได้รับแจ้งการครอบครองว่าก๊าซใดมิใช่ก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ อธิบดีอาจมีคำสั่งให้ผู้ครอบครองนำเอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์ได้ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแจ้งการครอบครอง เหตุอันควรสงสัย และการนำเอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์ ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๒๐)

๔.๖ อัตราค่าธรรมเนียมตามบัญชีท้าย

การเก็บค่าธรรมเนียมตามร่างพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดโดยเทียบเคียงจากอัตราค่าธรรมเนียมตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีสาระใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ ให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมต่อไป

๔.๗ รัฐมนตรีรักษาการ

กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงและประกาศตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

๕. คำอธิบายรายมาตรา

ร่างฯ ที่ ผ่านการพิจารณา
ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติกาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘”	ชื่อพระราชบัญญัติ

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดชื่อร่างพระราชบัญญัติให้สอดคล้องกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการค้าและการครอบครองงาช้างหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากงาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายควบคุมการค้าและการครอบครองงาช้างหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้าง จึงมีการนำช้างป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่ามาผสมสิทธิตามและจดทะเบียนเป็นสัตว์พาหนะเพื่อตัดงาช้าง รวมถึงการลักลอบนำเข้างาช้างแอฟริกาเพื่อนำมาค้าหรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้าง ประกอบกับประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ จึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องมีมาตรการควบคุมการค้างาช้าง การครอบครองงาช้าง หรือการแปรรูปงาช้างในประเทศให้เป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อมิให้ปะปนกับงาช้างที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ที่ประชุมมีมติเห็นชอบกับชื่อ “ร่างพระราชบัญญัติการค้างาช้าง พ.ศ.” และผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ ที่ประชุมเริ่มพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการค้างาช้าง พ.ศ. เรียงรายมาตราโดยมีการอภิปรายชื่อร่างพระราชบัญญัติอย่างกว้างขวาง ซึ่งที่ประชุมตั้งข้อสังเกตว่า การที่กำหนดชื่อร่างพระราชบัญญัติว่า “การค้างาช้าง” มีความหมายแคบ ซึ่งหมายความเฉพาะเรื่องการค้างาช้างเท่านั้น แต่โดยที่สาระของร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นเรื่องการควบคุมและกำกับดูแลงาช้างตั้งแต่การครอบครอง การโอน การแปรรูปงาช้างให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้าง จึงมิได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่การค้างาช้างเท่านั้น สมควรตัดคำว่า “การค้า” ออก เพื่อให้มีความหมายกว้างขึ้นและครอบคลุมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาช้าง ซึ่งสอดคล้องกับสาระของร่างพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งที่ประชุมมีมติให้รอการพิจารณาไว้ก่อน และมอบหมายให้นางสาวอรังลักษณ์ ลาพินี กรรมการกฤษฎีกาและในฐานะผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รับประเด็นกลับไปเพื่อแก้ไขปรับปรุงชื่อร่างพระราชบัญญัติให้สอดคล้องกับสาระของร่างพระราชบัญญัติ^๔

^๔รายงานการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๑

ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญมีมติเห็นชอบตามร่างฯ ที่แก้ไข ซึ่งมีการเสนอชื่อร่างพระราชบัญญัติที่ได้ปรับแก้ไขตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญเป็น “พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ.” และได้แก้ไขความในคำปรารภให้สอดคล้องกัน ดังนี้ “โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยงาช้าง” ซึ่งเป็นชื่อที่ผ่านการพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติและประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา^๕

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	วันใช้บังคับ

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

ร่างพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งเป็นกำหนดเวลาทั่วไป ทั้งนี้ การกำหนดให้กฎหมายมีผลใช้บังคับถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาก็เพื่อให้ประชาชนทราบล่วงหน้าเพื่อให้มีเวลาเตรียมตัวซึ่งอย่างน้อยเป็นเวลาหนึ่งวัน

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการวิสามัญผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ “ช้าง” หมายความว่า ช้างที่เป็นสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ	บทนิยาม

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดความหมายของคำว่า “ช้าง” เพื่อให้มีความชัดเจนว่า ขอบเขตการใช้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ครอบคลุมเฉพาะช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ ซึ่งก็คือช้างบ้านเท่านั้น

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

^๕สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๒

๓. การพิจารณาในชั้นสถานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการวิสามัญผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

“งาช้าง” หมายความว่า งา ขนาย หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากงาหรือ ขนายของช้าง ทั้งที่ยังมีชีวิตหรือที่ตายแล้ว	บทนิยาม

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดนิยามคำว่า “งาช้าง” หมายความว่า งา ขนาย หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากงาหรือขนายของช้างทั้งที่ยังมีชีวิตหรือที่ตายแล้ว เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่า เป็นงาของช้างเพศผู้และเพศเมีย รวมทั้งผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ทำมาจากงาของช้างเพศผู้และเพศเมีย ไม่ว่าจะเป็งช้างที่ยังมีชีวิตอยู่หรือที่ตายแล้ว

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมความหมายของนิยามคำว่า “งาช้าง” โดยเห็นควรเพิ่มคำว่า “ขนาย” เนื่องจากงาของช้างเพศเมียจะมีขนาดเล็กกว่างาของช้างเพศผู้และมีชื่อเรียกที่แตกต่างจากงาของช้างเพศผู้โดยงาของช้างเพศเมีย เรียกว่า “ขนาย” ทั้งนี้ เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น^๖

๓. การพิจารณาในชั้นสถานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการวิสามัญผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

“ค้า” หมายความว่า ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน จำหน่าย จ่าย แจก หรือ โอนกรรมสิทธิ์ ทั้งนี้ โดยทำเป็นปกติและเพื่อประโยชน์ในทางการค้า และหมายความ รวมถึงมีหรือแสดงไว้เพื่อการค้าด้วย	บทนิยาม

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดความหมายของคำว่า “ค้า” เพื่อให้มีความชัดเจนว่า หมายถึงการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน จำหน่าย จ่าย แจก หรือโอนกรรมสิทธิ์ ที่เป็นลักษณะของการประกอบกิจการเป็นประจำ และเป็นอาชีพหลักโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งแสวงหากำไร และหมายถึงการมีหรือแสดงไว้เพื่อขายด้วย

^๖รายงานการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๕

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่า โดยที่คนทั่วไปอาจเข้าใจคำว่า “ค้า” ในความหมายที่แตกต่างกัน โดยในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายคำดังกล่าวหมายถึง “ซื้อขายสินค้าหรือบริการ” ประกอบกับสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ คือ การควบคุมการค้าข้าง จึงควรกำหนดนิยามคำว่า “ค้า” ไว้ให้ชัดเจน โดยเทียบเคียงจากบทนิยามคำว่า “ค้า” ในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕^๗

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกาครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ ที่ประชุมมีข้อสังเกตว่าควรแก้ไขนิยามคำว่า “ค้า” ให้หมายความรวมถึง “การจำหน่าย” ด้วยหรือไม่ และเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมความ “มีหรือแสดงไว้เพื่อขายด้วย” เป็น “มีหรือแสดงไว้เพื่อการค้าด้วย” เนื่องจากความหมายของคำว่า “ค้า” ครอบคลุมเรื่องการขายด้วย หากระบุเฉพาะคำว่า “ขาย” ก็จะมีหมายแคบ โดยหมายความเฉพาะการขายเท่านั้น ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกลับไปพิจารณาปรับข้อความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น^๘ ซึ่งในการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกาครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ ที่ประชุมเห็นชอบกับการเพิ่มเรื่อง “การนำผ่าน” เนื่องจากยังมีกรณีการนำข้างผ่านประเทศไทยไปยังประเทศจุดหมายปลายทางอื่น เช่น ประเทศจีน ตามที่ปรากฏในร่างฯ ที่ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกานำเสนอ^๙

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร “ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร และให้หมายความรวมถึงนำหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งข้างที่เคยนำเข้ามาหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร “นำผ่าน” หมายความว่า นำหรือส่งผ่านราชอาณาจักร	บทนิยาม

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดความหมายของคำว่า “นำเข้า” เพื่อให้มีความชัดเจนว่า รวมถึงการนำข้างที่ไม่ใช่ข้างของข้างในประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะเข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากข้าง เนื่องจากประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการแปรรูปข้างที่ประกอบด้วยช่างฝีมือที่มีความสามารถในการทำผลิตภัณฑ์ข้างที่มีคุณภาพดีและมีความสวยงาม จึงมีการนำข้างข้างเป็นจำนวนมาก

^๗รายงานการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๕

^๘สรุปผลการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๒

^๙สรุปผลการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา ครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗, หน้า ๑

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ไม่มีการกำหนดคำนิยามคำว่า “นำเข้า” “ส่งออก” หรือ “นำผ่าน” ในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗)

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

นิยามคำว่า “นำเข้า” “ส่งออก” และ “นำผ่าน” ได้กำหนดเพิ่มในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ สืบเนื่องจากในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ ที่ประชุมมีข้อสังเกตและเสนอว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของหลักการและเหตุผลให้ครอบคลุมเรื่องการควบคุมการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งงาช้างด้วย เนื่องจากยังมีกรณีการนำงาช้างผ่านประเทศไทยไปยังประเทศจุดหมายปลายทางอื่น เช่น ประเทศจีน ซึ่งในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ ที่ประชุมเห็นชอบกับการเพิ่มเรื่อง “การนำผ่าน” ตามที่ปรากฏในร่างฯ ที่ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกานำเสนอ โดยได้มอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาปรับปรุงแก้ไขร่างฯ ตามข้อสังเกตดังกล่าว ดังนั้น เมื่อมีการเพิ่มคำว่า “นำเข้า” “ส่งออก” และ “นำผ่าน” จึงจำเป็นต้องกำหนดบทนิยามด้วยเพื่อให้มีความหมายที่ชัดเจน ซึ่งในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ ที่ประชุมเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมคำนิยามดังกล่าวตามที่ปรากฏในร่างฯ ที่ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ^{๑๐}

พันธู์พีช “อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติกรตามพระราชบัญญัตินี้ “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้	บทนิยาม

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดนิยามคำว่า “อธิบดี” “พนักงานเจ้าหน้าที่” “รัฐมนตรี” เพื่อให้มีความชัดเจนว่าหมายถึงบุคคลใด

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

^{๑๐}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗,

๓. การพิจารณาในชั้นสถานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการวิสามัญผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔ ผู้ใดประสงค์จะค้างชำระ ให้ยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดี หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต การค้า และการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖ และบทกำหนดโทษในการฝ่าฝืน มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง หรือวรรคห้า มาใช้บังคับแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ค้างชำระด้วย โดยอนุโลม	การค้างชำระ

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดให้ผู้ที่จะประกอบกิจการค้างชำระบ้าน ต้องยื่นคำขออนุญาตประกอบกิจการต่ออธิบดี โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต การประกอบกิจการ และการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชสามารถควบคุมการประกอบกิจการค้างชำระบ้านได้ อันเป็นการป้องกันการลักลอบนำงาช้างของช้างป่าหรือช้างแอฟริกาเข้ามาปะปนกับช้างบ้าน

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชชี้แจงข้อสังเกตต่อที่ประชุมว่า ผู้ที่ประกอบกิจการงาช้างอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจะดำเนินการอย่างไรจะมีบทเฉพาะกาลรองรับหรือไม่ ซึ่งฝ่ายเลขานุการฯ ชี้แจงว่า ได้กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับผู้ซึ่งประกอบกิจการอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ โดยกำหนดให้มาแจ้งหรือยื่นคำขออนุญาตภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ โดยผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า หากพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้ว หากยังไม่มีมีการออกกฎกระทรวงก็จะทำให้ไม่มีหลักเกณฑ์พิจารณาคำขออนุญาต พนักงานเจ้าหน้าที่จะอาศัยอำนาจใดเข้าไปทำการตรวจสอบ ทั้งนี้ จะสามารถเขียนหลักเกณฑ์กว้าง ๆ เพื่อรองรับกรณีที่ยังไม่มีมีการออกกฎกระทรวงตามมาตรานี้ด้วยได้หรือไม่ โดยฝ่ายเลขานุการฯ เสนอว่า ในการเข้าไปตรวจสอบสามารถอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้ได้ รวมทั้งอาจเพิ่มหลักเกณฑ์ด้วยว่าให้ยื่นคำขออนุญาตพร้อมด้วยการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีประกาศกำหนด โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) พิจารณาแล้วมีความเห็นเห็นว่า สำนักงานฯ ควรมีข้อสังเกตแจ้งไปยังกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ด้วยว่า สมควรเร่งดำเนินการออกอนุบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ^{๑๑}

^{๑๑}รายงานการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๑๑

๓. การพิจารณาในชั้นสถานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ ที่ประชุมอภิปรายอย่างกว้างขวางโดยมีข้อสังเกตว่า การใช้ถ้อยคำว่า “ประกอบกิจการ” อาจแปลความได้ว่าหมายความว่าเฉพาะสถานที่ที่ใช้ทำการค้างาช้างที่มีลักษณะในเชิงพาณิชย์ อาจไม่ครอบคลุมถึงร้านค้าขนาดเล็กหรือการขายงาช้างตามแผงลอย หรือการวางขายตามริมถนน หรือการเดินทางงาช้างในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งในสภาพความเป็นจริงมีการค้างาช้างในลักษณะดังที่กล่าวมาข้างต้นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเห็นควรแก้ไขคำว่า “ประกอบกิจการ” เป็น “ค้า” ซึ่งก็ได้มีคำนิยามและความหมายของคำนี้ไว้แล้วโดยพลเอกสิงห์ศึก สิงห์ไพร กรรมการวิสามัญได้เสนอขอแปรญัติร่างมาตรา ๔ ไร่ ที่ประชุมจึงมอบหมายให้กรรมการวิสามัญและในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (นางสาวธำรงลักษณ์ ลาพินี) ปรับปรุงแก้ไขถ้อยคำตามข้อสังเกตด้วย และมีข้อสังเกตว่า โดยปกติผู้ที่ประสงค์จะค้างาช้างจะต้องมีงาช้างอยู่ในความครอบครองอยู่แล้ว จึงควรกำหนดให้มาแจ้งการครอบครองเพื่อให้รัฐมีข้อมูลจำนวนงาช้างที่ผู้ค้าครอบครองอยู่ โดยให้แสดงเอกสารการได้งาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะยื่นต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (การแจ้งการครอบครองงาช้างเป็นหลักการที่กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง) ทั้งนี้ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่างาช้างที่อยู่ในความครอบครองเป็นงาช้างที่ได้มาจากช้างที่เป็นสัตว์พาหนะ ให้งาช้างนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งมอบงาช้างให้แก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ภายในสามสิบวันนับจากวันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งจากอธิบดีตามหลักการในร่างมาตรา ๖ วรรคห้า ทั้งนี้ การฝ่าฝืนไม่แจ้งการครอบครองหรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่างาช้างที่อยู่ในความครอบครองเป็นงาช้างที่ได้มาจากช้างที่เป็นสัตว์พาหนะ มีบทกำหนดโทษไว้ในมาตรา ๑๔ คือ ระวังโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท (ซึ่งในชั้นการประชุมคณะกรรมการวิสามัญแก้ไขอัตราโทษให้สูงขึ้นเป็นปรับไม่เกินสามล้านบาท) ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ กรรมการวิสามัญและในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (นางสาวธำรงลักษณ์ ลาพินี) ได้เสนอร่างฯ ที่ได้แก้ไขปรับปรุงตามข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญฯ ดังนี้

“ผู้ใดประสงค์จะประกอบกิจการค้างาช้าง ให้ยื่นคำขอใบอนุญาตประกอบกิจการต่ออธิบดี”

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต การประกอบกิจการ และการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖ และบทกำหนดโทษในการฝ่าฝืนมาตรา ๖ วรรคหนึ่งหรือวรรคห้า มาใช้บังคับแก่ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ค้างาช้างด้วยโดยอนุโลม ที่ประชุมพิจารณาร่างฯ แล้วมีมติเห็นชอบตามร่างฯ ที่เสนอ^{๑๒}

^{๑๒}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

มาตรา ๕ ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งงาช้าง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ผู้ได้รับอนุญาตต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและเงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต	ห้ามนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านงาช้าง เว้นแต่จะได้รับ อนุญาตจากอธิบดี

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดห้ามนำเข้าหรือส่งออกงาช้างบ้าน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อป้องกันการลักลอบนำงาช้างของช้างป่าหรือช้างแอฟริกาเข้ามาปะปนกับช้างบ้าน

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) มีประเด็นว่าควรจะกำหนดเรื่อง “การนำเข้า” ไว้หรือไม่ โดยผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ชี้แจงว่า “การนำเข้า” น่าจะเป็นกรณีการนำตัวสัตว์ป่าหรือซากของสัตว์ป่ามาจากต่างประเทศแล้วผ่านเข้าประเทศไทยเพื่อไปยังประเทศอื่น ซึ่งกรณีตามร่างพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นช้างที่เป็นสัตว์พาหนะจึงไม่มีการนำเข้าหรือกรณีการนำเข้าช้างเข้ามาจากต่างประเทศ ช้างนั้นย่อมไม่ใช่ช้างที่เป็นสัตว์พาหนะซึ่งหากนำเข้าจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าอยู่แล้ว จึงไม่ต้องบัญญัติเรื่องการนำเข้าในร่างพระราชบัญญัตินี้^{๑๓}

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ พลเอกสิงห์ศึก สิงห์ไพร ได้เสนอขอแปรญัตติร่างมาตรา ๕ ไว้ โดยมีการอภิปรายว่าสมควรกำหนดเรื่องการนำเข้าไว้ด้วย เนื่องจากอาจมีการนำเอางาช้างผ่านประเทศไทยไปยังประเทศอื่น หรือประเทศปลายทาง ที่ประชุมจึงมีมติให้รอการพิจารณาไว้ก่อน และมอบหมายให้นางสาวธารงลักษณ์ ลาภินิ กรรมการวิสามัญและในฐานะผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับประเด็นกลับไปพิจารณาแก้ไข^{๑๔} โดยในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ ที่ประชุมได้มีการเสนอการแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๕ ดังนี้

“ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าหรือส่งออกซึ่งงาช้าง ให้รวมถึงการนำเข้าและการส่งกลับออกไปด้วย”

^{๑๓}รายงานการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๑๐

^{๑๔}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๑

ที่ประชุมมอบหมายให้ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกลับไปพิจารณาทบทวนข้อความในวรรคหนึ่งให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น^{๑๕} ต่อมาในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เสนอร่างฯ ที่แก้ไขต่อที่ประชุม ดังนี้

“มาตรา ๕ ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าหรือส่งออก นำผ่านหรือส่งกลับออกไปซึ่งงาช้าง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต ต้องได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต”

ที่ประชุมมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากลับไปพิจารณาปรับข้อความในวรรคหนึ่งให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และเห็นควรเพิ่มคำว่า “ในหรือนอกราชอาณาจักร” ด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่ามีการนำงาช้างเข้ามาในประเทศและผ่านออกไปยังประเทศอื่น หรือนำเข้ามาแล้วส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักร ทั้งนี้ กรรมการวิสามัญและในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (นางสาว อารงลักษณ์ ลาพินี) ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า ไม่จำเป็นต้องกำหนดถ้อยคำดังกล่าวก็สามารถเข้าใจได้ว่าการนำงาช้างเข้ามาและส่งออกเป็นการนำงาช้างผ่านประเทศไทยเป็นการชั่วคราว ทั้งนี้ ถ้อยคำว่า “นำผ่าน” ก็ได้มีบทนิยามไว้ในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว โดยหมายความว่า นำหรือส่งผ่านราชอาณาจักร จึงขอสงวนความเห็นไว้ โดยที่ประชุมพิจารณาแล้ว เห็นด้วย อย่างไรก็ตาม พลเอกสิงห์ศึก สิงห์ไพร ตั้งข้อสังเกตว่าควรกำหนดถ้อยคำดังกล่าวเพื่อความชัดเจน จึงขอแปรญัตติไว้^{๑๖} ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ มีการเสนอร่างฯ ที่ปรับแก้ไขแล้ว ดังนี้

“มาตรา ๕ ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งงาช้าง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต”

ที่ประชุมมีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง โดยพลเอกสิงห์ศึก สิงห์ไพร กรรมการวิสามัญ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า คำว่า “นำผ่าน” ยังไม่มีความหมายที่ชัดเจน สมควรกำหนดถ้อยคำเพิ่มเติมเพื่อขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงขอแปรญัตติ แต่ที่ประชุมพิจารณาแล้วไม่เห็นด้วย โดยผู้แปรญัตติขอสงวนญัตติไว้^{๑๗}

^{๑๕}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

^{๑๖}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

^{๑๗}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗, หน้า ๓

มาตรา ๖ ผู้ใดมิไว้ในครอบครองซึ่งงาช้าง โดยไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า ให้มาแจ้งการครอบครองพร้อมเอกสารการได้มาซึ่งงาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ภายหลังจากได้รับแจ้งการครอบครอง ให้อธิบดีออกเอกสารการครอบครองงาช้างให้แก่ผู้แจ้งการครอบครองไว้เป็นหลักฐานตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ในกรณีที่ตรวจพบหรือมีเหตุอันควรสงสัยในภายหลังจากที่ได้รับแจ้งการครอบครองว่า งาช้างใดมิใช่งาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ อธิบดีอาจมีคำสั่งให้ผู้ครอบครองนำเอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์ได้ เหตุอันควรสงสัยและการนำเอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์ตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่างาช้างในความครอบครองเป็นงาช้างที่ได้มาจากช้างที่เป็นสัตว์พาหนะ ให้งาช้างนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งมอบงาช้างให้แก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ภายในสามสิบวันนับจากวันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งจากอธิบดี ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองตามวรรคสามไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของอธิบดีตามวรรคห้า ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในสิบห้าวันนับจากวันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด	การครอบครองงาช้างและการพิสูจน์การได้มาซึ่งงาช้าง

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดให้ผู้ครอบครองงาช้างบ้านต้องมาแจ้งการครอบครองพร้อมเอกสารการได้มาซึ่งงาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกาศกำหนด เพื่อออกเอกสารการครอบครองงาช้างให้แก่ผู้แจ้งการครอบครองไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้เพื่อควบคุมการครอบครองงาช้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการกำกับดูแลหรือติดตามงาช้างได้โดยง่าย และหากตรวจพบหรือมีเหตุอันควรสงสัยในภายหลังจากที่ได้รับแจ้งการครอบครองว่า งาช้างใดมิใช่งาช้างบ้านตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ อธิบดีอาจมีคำสั่งให้ผู้ครอบครองนำเอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์ได้ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่างาช้างในความครอบครองเป็นงาช้างที่ได้มาจากช้างที่เป็นสัตว์พาหนะ ให้งาช้างนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งมอบงาช้างให้แก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ภายในสามสิบวันนับจากวันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งจากอธิบดี โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองงาช้างสามารถอุทธรณ์คำสั่งอธิบดีต่อรัฐมนตรีภายในสิบห้าวันนับจากวันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง และให้คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีเป็นที่สุด

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ที่ประชุมพิจารณาแล้ว เห็นว่า ร่างฯ ที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอในที่ประชุมซึ่งกำหนดให้ผู้ครอบครองงาช้างแจ้งการครอบครองงาช้างพร้อมเอกสารหลักฐานเป็นตัวยุทธพรณของช้างที่มีการตัดงาแล้วยังไม่เพียงพอ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ จึงเห็นควรแก้ไขโดยกำหนดให้แจ้งการครอบครองพร้อมเอกสารหลักฐานการได้มาซึ่งงาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะแสดงต่ออธิบดี นอกจากนี้ ได้แก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสาม โดยกำหนดหลักการว่า ในกรณีที่มีการตรวจพบหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีใช้งาช้างบ้านตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ อธิบดีอาจมีคำสั่งให้ผู้ครอบครองนำเอกสารหรือหลักฐานการพิสูจน์มาแจ้งเพิ่มเติมได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ทั้งนี้ ก็เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ครอบครองงาช้างแสดงหลักฐานพิสูจน์ตนเองว่างาช้างนั้นได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับผู้ที่ได้มาหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งงาช้างก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจำเป็นต้องกำหนดบทเฉพาะกาลรองรับสิทธิซึ่งจะต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดในมาตรานี้ด้วย^{๑๘} และได้เพิ่มความในวรรคสี่ เพื่อจำกัดกรอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาหลักฐานเพื่อพิสูจน์การได้มาซึ่งงาช้าง เนื่องจากอัตราโทษผู้กระทำการฝ่าฝืนมาตรานี้ค่อนข้างสูง โดยเพิ่มความในวรรคสี่ เป็น “เหตุอันควรสงสัยและการนำเอกสารหรือหลักฐานการพิสูจน์ตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด” นอกจากนี้ ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องระยะเวลาอุทธรณ์ด้วย โดยฝ่ายเลขานุการฯ เสนอความเห็นเห็นว่า เหตุที่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ของรัฐมนตรีไว้ เนื่องจากการพิสูจน์งาช้างว่าเป็นงาช้างที่ได้มาจากช้างที่เป็นสัตว์พาหนะหรือไม่ในแต่ละกรณีมีความยากง่ายแตกต่างกัน^{๑๙}

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการพิจารณาประเด็นเรื่องการครอบครองงาช้าง ที่ประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกาวิสามัญมีข้อสังเกตว่า ที่ผ่านมารัฐไม่มีข้อมูลว่ามีผู้ครอบครองงาช้างเป็นจำนวนเท่าใดในประเทศไทย เมื่อรัฐประสงค์จะกำกับดูแลและควบคุมงาช้าง จึงจำเป็นต้องทราบข้อมูลเสียก่อนว่างาช้างที่มีอยู่ในประเทศมีมากน้อยเพียงใด อันจะทำให้ทราบว่าในอนาคตหากมีงาช้างเพิ่มขึ้นอาจได้มาจากการลักลอบนำเข้าประเทศซึ่งมีความผิดตามกฎหมาย จึงกำหนดให้มีการแจ้งการครอบครองงาช้างโดยกฎหมายว่าด้วยงาช้างอนุญาตให้บุคคลสามารถครอบครองงาช้างได้ แต่จะต้องไม่มีเจตนาครอบครองเพื่อการค้า ทั้งนี้ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมมีข้อสังเกตเรื่องการแจ้งครอบครองงาช้าง ซึ่งมีมาตราที่เกี่ยวข้องจำนวน ๒ มาตรา ได้แก่

๑. มาตรา ๖ เป็นการแจ้งการครอบครองภายหลังจากพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ
๒. มาตรา ๒๐ เป็นการแจ้งการครอบครองก่อนพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ โดยผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมได้ยกตัวอย่าง ดังนี้

^{๑๘}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

^{๑๙}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๒

หากนาย ก มีงาช้างก่อนพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ แต่ได้ให้หรือขายให้แก่ นาย ข ภายหลังจากที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ อยากรหาว่า นาย ข ต้องแจ้งการครอบครองตามมาตราใด หากนาย ข ต้องแจ้งการครอบครองตามมาตรา ๖ หากต่อมามีเหตุอันควรสงสัย อธิบดีสามารถมีคำสั่งให้นาย ข นำเอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์ หากพิสูจน์ไม่ได้ให้งาช้างนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ดังนั้นกระบวนการพิสูจน์มีความชัดเจนแค่ไหน และเหตุอันควรสงสัยให้เป็นไปตามประกาศของรัฐมนตรี และในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ในครั้งนี้ ยังไม่มีประกาศดังกล่าวซึ่งเมื่อเทียบกับมาตรฐานในการดำเนินคดีอาญา การที่รัฐจะเข้าไปดำเนินการอะไรเกี่ยวกับสิทธิของประชาชน เช่น กรณีที่ตำรวจจะขอให้ศาลออกหมายจับผู้ใดนั้น ต้องมีหลักฐานตามสมควร การสงสัยต้องมีเหตุแห่งการสงสัย หากผู้ต้องสงสัยไม่สามารถพิสูจน์ได้ ทรัพย์สิ่งดังกล่าวจึงสมควรที่จะตกเป็นของแผ่นดิน

ทั้งนี้ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมได้ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๖ วรรคสี่ ดังนี้
 “เหตุอันควรสงสัยโดยมีหลักฐานตามสมควรและการนำเอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์ตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติให้ค้างการพิจารณาไว้ก่อน โดยได้มอบหมายให้กรมการวิสามัญและในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (นางสาวอำรลักษณ์ ลาพินี) กลับไปพิจารณาปรับแก้ไขความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีข้อสังเกตว่า ผู้ครอบครองงาช้างตามร่างมาตรานี้ไม่จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าก็ได้ โดยเป็นการครอบครองเพื่อประดับตกแต่ง หรือเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษซึ่งลูกหลานได้เก็บรักษาไว้ตามบ้านเรือนหรือการมอบเป็นของกำนัลและเก็บไว้ในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ครอบครัวบุคคลกลุ่มนี้ด้วย จึงควรเพิ่มความให้ชัดเจนด้วยว่า “เป็นผู้ครอบครองงาช้างที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า”^{๒๐}

ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอร่างแก้ไขมาตรา ๖ ตอนที่ประชุม โดยที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาแล้วเห็นชอบตามร่างฯ ที่ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ^{๒๑} ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ ที่ประชุมขอแก้ไขเรื่องผู้รับอุทธรณ์เป็น “ให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง” โดยผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขอสงวนความเห็นไว้ในเรื่องการอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรี เนื่องจากอธิบดีเป็นผู้ออกคำสั่ง หากผู้ได้รับผลกระทบจากคำสั่งอธิบดีไม่พอใจสามารถอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองที่กำหนดให้อุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปหนึ่งระดับ ซึ่งก็คือ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม^{๒๒} ทั้งนี้ในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นด้วยตามที่ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอที่ให้อุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง^{๒๓}

^{๒๐}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๒

^{๒๑}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

^{๒๒}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๔

^{๒๓}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗, หน้า ๖

มาตรา ๗ ในกรณีผู้ซึ่งครอบครองงาช้างตามมาตรา ๖ หรือมาตรา ๑๙ ประสงค์จะโอนการครอบครอง เปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้างที่อยู่ในความครอบครอง ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่ออธิบดีก่อนวันที่จะมีการโอนการครอบครอง เปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้าง ในกรณีที่เป็นการโอนการครอบครอง ให้อธิบดีระบุชื่อผู้รับโอนไว้ในเอกสารการครอบครองที่ออกให้ไว้ตามมาตรา ๖ หรือมาตรา ๑๙ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแจ้ง ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด	การโอนการครอบครองงาช้าง

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดให้ผู้ซึ่งครอบครองงาช้างซึ่งประสงค์จะโอนการครอบครอง เปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้างที่อยู่ในความครอบครอง ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ก่อนวันที่จะมีการโอนการครอบครอง เปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้าง เพื่อให้สามารถติดตามข้อมูลการครอบครองงาช้างได้ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการครอบครองงาช้างและการค้างาช้าง

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่า โดยที่การกำหนดให้แจ้งการโอนการครอบครอง การเปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการติดตามข้อมูลได้ และเพื่อแก้ไขข้อมูลในเอกสารการครอบครองให้ตรงตามความเป็นจริงอยู่เสมอ โดยกำหนดระยะเวลาให้ผู้ครอบครองต้องแจ้งภายในสามสิบวันก่อนที่จะโอนการครอบครอง โดยมีประเด็นพิจารณาว่าสมควรกำหนดให้แจ้งโอนก่อนหรือหลังโอน โดยผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชชี้แจงต่อที่ประชุมว่า ควรแจ้งล่วงหน้าก่อนที่จะมีการโอนการครอบครองเพื่อป้องกันมิให้มีการเลี่ยงกฎหมาย เนื่องจากหากกำหนดให้แจ้งโอนหลังจากวันที่ได้โอนการครอบครองหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครองแล้ว ก็อาจไม่มีการแจ้งหรืออาจแจ้งข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงก็ได้ โดยที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นด้วยกับผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช^{๒๔}

ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๔ มีประเด็นพิจารณาเรื่องระยะเวลาแจ้งโอนการครอบครองว่าสมควรกำหนดให้ชัดเจนหรือไม่ โดยผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชชี้แจงว่า ขอให้ตัดกำหนดระยะเวลาที่กำหนดให้ผู้โอนงาช้างมาแจ้งโอนภายในระยะเวลาสามสิบวันก่อนวันที่จะมีการโอนการครอบครองออก เพื่อมิให้เป็นภาระแก่ผู้ครอบครองงาช้าง และเป็นภาระแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากการกำหนดระยะเวลาให้แจ้งโอนการ

^{๒๔}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๒

ครอบครองภายในสามสิบวันอาจเกิดปัญหากรณีที่ผู้ครอบครองแจ้งล่าช้า ซึ่งจะทำให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่สามารถติดตามตรวจสอบได้ สำหรับวัตถุประสงค์ในการกำหนดให้มาแจ้งโอนการครอบครองก็เพื่อให้สามารถติดตามข้อมูลได้ หรือหากจะกำหนดให้แจ้งก่อนโอนการครอบครองภายในสามสิบวัน ในทางปฏิบัติพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถตรวจสอบได้ทันภายในกำหนดเวลา ดังนั้น การกำหนดเพียงมาให้แจ้งก่อนการโอนการครอบครอง จะมีประโยชน์ในกรณีของผู้ที่มีเจตนาจะหลีกเลี่ยงจริง ๆ เพราะเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบในภายหลังว่ามีไซงาของช่างที่เป็นสัตว์พาหนะ ก็สามารถใช้มาตรการลงโทษปรับได้ จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดระยะเวลาการแจ้งโอนการครอบครอง การเปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง การแปรสภาพ หรือการเปลี่ยนรูปร่างงาช้างไว้ โดยที่ประชุมมีมติให้ตัด “ระยะเวลาสามสิบวัน” ออก^{๒๕}

นอกจากนี้ ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องข้อยกเว้นที่ไม่ต้องแจ้งการครอบครองและการโอนงาช้าง ซึ่งฝ่ายเลขานุการฯ ได้เสนอร่างฯ พร้อมชี้แจงต่อที่ประชุมว่า ได้เพิ่มข้อยกเว้นให้หน่วยงานของรัฐไม่ต้องแจ้งการครอบครองงาช้าง โดยที่ประชุมพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า เห็นควรตัดเรื่องข้อยกเว้นดังกล่าวออก เนื่องจากควรบังคับใช้กฎหมายโดยเท่าเทียมกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบกับได้กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับสิทธิของผู้ที่ครอบครองงาช้างก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับแล้ว เพื่อไม่ให้กระทบต่อหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่มีงาช้างไว้ในครอบครองในปัจจุบัน นอกจากนี้ เห็นว่า เมื่อมีระบบและกลไกการตรวจสอบที่ครบถ้วนสมบูรณ์แล้วก็ควรนำมาใช้ตรวจสอบทุกภาคส่วนรวมถึงการตรวจสอบหน่วยงานของรัฐด้วย^{๒๖}

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

กรรมาธิการวิสามัญและในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (นางสาว อารังลักษณ์ ลาพินี) เสนอเพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๗ ที่กำหนดให้อธิบดีระบุชื่อผู้รับโอนไว้ในเอกสารการครอบครองที่ออกให้ตามมาตรา ๖ และมาตรา ๒๐ เพื่อให้ทราบว่างาช้างอยู่ในความครอบครองของบุคคลใดและเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบติดตาม โดยใช้บังคับทั้งผู้ครอบครองงาช้างที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าและผู้ครอบครองงาช้างก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ดังความต่อไปนี้

“ในกรณีผู้ซึ่งครอบครองงาช้างตามมาตรา ๖ หรือมาตรา ๒๐ ประสงค์จะโอนการครอบครอง เปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้างที่อยู่ในความครอบครอง ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่ออธิบดีก่อนวันที่จะมีการโอนการครอบครอง เปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้าง

ในกรณีที่เป็นการโอนการครอบครอง ให้อธิบดีระบุชื่อผู้รับโอนไว้ในเอกสารการครอบครองที่ออกให้ไว้ตามมาตรา ๖ หรือมาตรา ๒๐

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแจ้ง ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

^{๒๕}รายงานการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๙

^{๒๖}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๒

ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาแล้วเห็นชอบตามร่างฯ ตามที่ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ^{๒๗}

มาตรา ๘ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๖ และมาตรา ๗ มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ครอบครองงาช้างตามลักษณะหรือขนาดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด	กรณียกเว้นไม่ต้องแจ้งการครอบครองและโอนการครอบครองงาช้าง

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

ต้องการยกเว้นให้ไม่ต้องแจ้งการครอบครอง หรือการแจ้งโอนการครอบครอง การเปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้าง สำหรับเจ้าของหรือผู้ครอบครองงาช้างหรือผลิตภัณฑ์ชิ้นเล็ก ๆ ที่ทำจากงาช้าง ซึ่งเป็นการครอบครองสำหรับใช้สอยส่วนตัว เช่น เครื่องประดับ ต่างหู แหวน กำไลข้อมือ รวมถึงงาช้างที่ยังมีได้แปรรูปซึ่งจัดเก็บแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์หรือในสถานที่ราชการด้วย โดยให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ประกาศกำหนดลักษณะหรือขนาดของงาช้างที่ไม่ต้องแจ้งการครอบครองหรือโอนการครอบครอง

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการวิสามัญผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๙ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้ (๑) เข้าไปในสถานที่ที่ได้รับอนุญาตให้ค้างาช้างในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจสอบการดำเนินการ เอกสาร หรือหลักฐานหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการกระทำใด ๆ ที่อาจเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงประกาศ หรือตามที่กำหนดในใบอนุญาต (๒) ค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งมีอำนาจยึดหรืออายัดงาช้าง เอกสารหรือหลักฐานหรือวัตถุใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี	อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

^{๒๗}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๔

(๓) มีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องไม่กระทำการอันมีลักษณะเป็นการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อเข้าไปค้นและตรวจสอบการครอบครองหรือการประกอบกิจการค้างาช้าง และการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ชี้แจงข้อมูลเพิ่มเติมว่า โดยทั่วไปหากพนักงานเจ้าหน้าที่จะใช้อำนาจค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะต้องขออนุญาตก่อนทำการค้นทุกครั้ง และจะปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเข้าค้น จึงขอให้ตัดเรื่องที่กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจค้นโดยไม่ต้องมีหมายศาลออกเพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฝ่ายเลขานุการฯ จึงตัดข้อความที่กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจค้นและยึดหรืออายัดเอกสารหรือหลักฐานหรือวัตถุที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นออก รวมทั้งเสนอให้เพิ่มถ้อยคำใน (๓) ว่า “...เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้” เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นว่าเป็นการค้นเนื่องจากการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้^{๒๔}

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นควรกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจน ดังนี้ (๑) กำหนดให้สามารถเข้าไปในสถานที่ที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจการค้างาช้างในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก โดยที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ผู้ประกอบการค้างาช้างทราบว่า จะมีการเข้าไปตรวจเพื่อให้ผู้ประกอบการเตรียมเอกสารต่าง ๆ มาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ ซึ่งการใช้ อำนาจตาม (๑) จะไม่มีอำนาจเข้าไปตรวจค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากเห็นว่ามี การกระทำที่ผิดกฎหมาย พนักงานเจ้าหน้าที่จะไปขออนุญาตจากศาลก่อนทุกครั้ง สำหรับ (๒) กำหนดให้สามารถค้นได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มี เหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิด โดยเป็นการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งใช้กับ สถานที่ที่ไม่ได้รับใบอนุญาต การค้นจึงต้องมีหมายค้น เว้นแต่กรณีที่ค้นโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจ หรือกรณีเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา ๙๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ (๓) กำหนดให้มีอำนาจเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ เพื่อประกอบการพิจารณา

^{๒๔}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๓ วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๒

นอกจากนี้ ที่ประชุมมีความเห็นเพิ่มเติมว่า การให้อำนาจเข้าไปในสถานที่ต่างข้าง จะต้องมีกรอบอำนาจ โดยจะต้องไม่ดำเนินการ “คั่น” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่เป็นการเข้าไปเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานของผู้ครอบครองข้าง จึงสมควรกำหนดให้ชัดเจนเป็นวรรคสอง ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องไม่กระทำการอันมีลักษณะเป็นการคั่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”^{๒๙}

๓. การพิจารณาในชั้นสถานติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการวิสามัญผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร	การอำนวยความสะดวกใน การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความสะดวก

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ฝ่ายเลขานุการฯ ได้เสนอให้เพิ่มบทกำหนดโทษกรณีมีผู้ไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย โดยที่ประชุมเห็นชอบตามที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอ^{๓๐}

๓. การพิจารณาในชั้นสถานติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการวิสามัญผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด	การแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่

^{๒๙}รายงานการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า

^{๓๐}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๓ วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๒

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องเมื่อปฏิบัติหน้าที่ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกาศกำหนด

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ นายชาญวิทย์ วสียงกูร กรรมการวิสามัญ มีข้อสังเกตว่า การกำหนดให้ต้องมีบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อแสดงตัวในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ทำให้เจ้าหน้าที่ที่จะต้องมีบัตรประจำตัวเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งใบโดยที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นอาจมีบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นอยู่แล้ว บุคคลดังกล่าวจึงอาจมีบัตรประจำตัวหลายใบ เมื่อเจ้าหน้าที่ทุกคนมีบัตรประจำตัวข้าราชการหรือบัตรประจำตัวพนักงานราชการอยู่แล้ว จึงอาจแสดงบัตรประจำตัวข้าราชการหรือบัตรประจำตัวพนักงานราชการแสดงต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องเมื่อปฏิบัติหน้าที่ก็ได้ โดยที่ประชุมได้มีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง โดยมีมติให้รอการพิจารณาไว้ก่อน^{๓๑} ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ นายชาญวิทย์ วสียงกูร กรรมการวิสามัญ ยังคงยืนยันความเห็นว่า สมควรตัดเรื่องการกำหนด “แบบบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่” ตามมาตรา ๑๑ ออก และเสนอร่างฯ ที่ปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

“ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบตามร่างฯ ที่ผู้แปรญัตติเสนอ^{๓๒}

ในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ กรรมการวิสามัญและในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (นางสาวอรรณพลักษณ์ ลาพินี) ได้เสนอความเห็นกรณีในที่ประชุมมีมติให้ตัดเรื่องบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ออกและให้ใช้บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐแทน เพื่อแสดงตัวในการปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้ว่าการกำหนดให้มีบัตรพนักงานเจ้าหน้าที่ย่อมหมายความว่าบุคคลดังกล่าวได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากกำหนดให้ใช้บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐแสดงตัวได้นั้น เคยมีกรณีอ้างตัวจากข้าราชการ ลูกจ้าง หรือพนักงานราชการว่าตนเองได้รับแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายและได้ใช้อำนาจหน้าที่กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ

^{๓๑}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

^{๓๒}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๕

ด้วยเหตุนี้ เพื่อมิให้เกิดปัญหาดังกล่าว ที่ผ่านมาจึงกำหนดให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อใช้แสดงตัวเมื่อปฏิบัติงาน อันจะเป็นการแยกความแตกต่างได้ชัดเจนระหว่างผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายกับข้าราชการ ลูกจ้าง หรือพนักงานราชการที่ไม่ได้รับแต่งตั้ง โดยขอสงวนความเห็นไว้ว่า ให้มีบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (คงความเดิมในวรรคสองไว้) ที่ประชุมได้มีการอภิปรายอย่างกว้างขวางโดยมีมติเห็นชอบกับความเห็นของผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา^{๓๓}

ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ มีผู้เสนอความเห็นว่าจะแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดเพิ่มความดังกล่าวในวรรคสองส่วนท้ายว่า “โดยกำหนดให้ใช้ร่วมกับบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ” ซึ่งที่ประชุมมีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง โดยมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า การกำหนดให้ต้องแสดงบัตรสองใบอาจทำให้เกิดความยุ่งยากแก่เจ้าหน้าที่ที่จะต้องแสดงบัตร ส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความไม่สะดวก โดยมีความเห็นว่า สามารถแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ใบเดียวก็เพียงพอเมื่อจะปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นด้วยในหลักการดังกล่าว โดยให้แก้ไขความในวรรคสองใหม่โดยตัดความในส่วนที่เพิ่มออก^{๓๔}

มาตรา ๑๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อประโยชน์ในการจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	การกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่

^{๓๓}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๕

^{๓๔}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗, หน้า ๕

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการวิสามัญผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๓ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง หรือประกาศที่ออกตามความในมาตรา ๑๘ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	บทกำหนดโทษ

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ประกอบกิจการค้ำขาหรือผู้ที่นำเข้าหรือส่งออกขาข้าง โดยไม่ได้รับอนุญาต รวมถึงผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการจัดทำบัญชีการค้าได้มา การแปรรูป และการจำหน่ายขาข้าง

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ฝ่ายเลขานุการฯ ชี้แจงว่า อัตราโทษที่กำหนดขึ้นเทียบเคียงตามแนวทางของประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๖/๒๕๕๗ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ซึ่งกำหนดอัตราโทษกรณีห้ามครอบครองไม้บางประเภท ได้แก่ ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม็ง ไม้พยุง แกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยุง ไม้ซิก ไม้กระชิก ไม้กระชิบ ไม้พยุง ไม้หมากพลูตักแตน ไม้กระพี้ เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเม็ง ไม้เก็ดเขาควาย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข หรือไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนตามน้ำหนักที่กำหนด ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท ด้วยเหตุนี้ หากผู้ครอบครองหรือผู้ค้ำขาข้างครอบครองขาข้างโดยไม่แจ้งการครอบครองมีบทกำหนดโทษคือ “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองล้านบาท” ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบ^{๓๕} นอกจากนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอว่าจำเป็นต้องเพิ่มบทกำหนดโทษสำหรับกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศที่ออกตามความในมาตรา ๒๐ วรรคสอง และมาตรา ๒๑ วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการค้ำขาและผู้ประสงค์จะประกอบกิจการค้ำขาข้างต้องจัดทำบัญชีการค้าได้มา การแปรรูป และการค้ำขาข้าง (ซึ่งต่อมาในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญได้มีการแก้ไขมาตรา ๒๐ วรรคสอง เป็น มาตรา ๑๘ วรรคสอง) โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอ^{๓๖}

^{๓๕}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๓ วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๒

^{๓๖}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

ตามที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอบทกำหนดโทษกรณีการนำเข้าหรือส่งออกโดยมิได้รับอนุญาตต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งมีอัตราโทษน้อยกว่าผู้ประกอบกิจการค้าข้างโดยมิได้รับอนุญาต ซึ่งระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นั้น ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชได้เสนอความเห็นว่ เนื่องจากการนำเข้าหรือส่งออกข้างโดยมิได้รับอนุญาตเป็นฐานความผิดที่มีความสำคัญควรมีอัตราโทษไม่น้อยกว่าการประกอบกิจการค้าข้างโดยมิได้รับอนุญาต ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้เสนอให้รวมความเป็นมาตราเดียว โดยอัตราโทษปรับสำหรับความผิดทั้งสองฐานให้มีอัตราโทษเท่ากัน ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอ^{๓๗}

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ ที่ประชุมอภิปรายว่า อัตราโทษที่กำหนดไว้ต่ำเกินไป จึงสมควรกำหนดอัตราโทษให้สูงขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ส่วนจะกำหนดเพิ่มในสัดส่วนเท่าใดนั้น ที่ประชุมมีมติให้รอการพิจารณาไว้ก่อน โดยได้มอบหมายให้นางสาวธำรงค์ลักษณ์ ลาภินี กรรมการวิสามัญและในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากลับไปพิจารณารูปแบบการร่างกฎหมาย แบ่งเป็นหมวดให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อความสะดวกในการอ่านกฎหมาย^{๓๘}

ต่อมาในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ นางสาวธำรงค์ลักษณ์ ลาภินี กรรมการวิสามัญและในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้เสนอร่างฯ ที่ปรับปรุงแก้ไขอัตราโทษ โดยได้ชี้แจงต่อที่ประชุมสรุปความได้ว่า จากการตรวจสอบพบว่า ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายมีการแก้ไขอัตราโทษให้สูงขึ้น โดยกำหนดเพิ่มขึ้นจากอัตราโทษเดิมในสัดส่วนสามเท่าทั้งอัตราโทษจำคุกและโทษปรับ ซึ่งในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดโทษกรณีผู้ค้าข้างฝ่าฝืนกฎหมายโดยไม่ยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดีเมื่อประสงค์จะค้าข้าง กรณีผู้นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านข้างไม่ได้ขออนุญาตจากอธิบดี และกรณีผู้ค้าข้างอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดในการยื่นคำขออนุญาต หรือไม่จัดทำบัญชีการค้าได้มา การแปรรูป และการค้าข้าง จึงได้ปรับแก้ไขอัตราโทษจำคุกจากหนึ่งปีเป็นสามปี และได้ปรับแก้ไขอัตราโทษปรับจากสองล้านบาทเป็นหกล้านบาท โดยได้นำร่างฯ ที่แก้ไขเสนอต่อที่ประชุม ดังความต่อไปนี้

“ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง หรือประกาศที่ออกตามความในมาตรา ๑๘ วรรคสอง หรือมาตรา ๑๙ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งสามปี หรือปรับไม่เกินสองหกล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”
ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบตามร่างฯ ที่เสนอ^{๓๙}

^{๓๗}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๔

^{๓๘}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

^{๓๙}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๕, ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๕ และครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗, หน้า ๕

มาตรา ๑๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง หรือวรรคห้า หรือ มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามล้านบาท	บทกำหนดโทษ

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดโทษสำหรับผู้ที่ไม่แจ้งการครอบครอง โอนการครอบครอง เปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้างที่อยู่ในความครอบครอง โดยกำหนดโทษปรับขั้นสูงไว้ไม่เกินหนึ่งล้านบาท

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ ที่ประชุมได้อภิปรายว่า อัตราทะเบียนผู้ครอบครองงาช้างไม่มาแจ้งการครอบครองต่ออธิบดี หรือกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่างาช้างในความครอบครองเป็นงาช้างที่ได้มาจากช้างที่เป็นสัตว์พาหนะและให้ส่งมอบงาช้างนั้นต่อกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชภายในเวลาที่กำหนด หรือกรณีผู้ครอบครองงาช้างที่ประสงค์จะโอนการครอบครอง เปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพหรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้างที่อยู่ในความครอบครองไม่แจ้งเป็นหนังสือต่ออธิบดี ผู้ฝ่าฝืนต้องได้รับโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาทนั้น มีอัตราโทษต่ำเกินไป สมควรกำหนดให้สูงขึ้น จึงมอบหมายให้นางสาวธารงลักษณ์ ลาพินี กรรมการกฤษฎีกาและในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากลับไปพิจารณาแก้ไขอัตราโทษเช่นเดียวกับการแก้ไขเพิ่มอัตราโทษตามร่างมาตรา ๑๓^{๔๐} ต่อมาในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ นางสาวธารงลักษณ์ ลาพินี กรรมการกฤษฎีกาและในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้เสนอร่างฯ ที่ปรับปรุงแก้ไขอัตราโทษ ซึ่งจากการตรวจสอบในปัจจุบันพบว่า ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายมีการแก้ไขอัตราโทษให้สูงขึ้น โดยกำหนดเพิ่มขึ้นจากอัตราโทษเดิมในสัดส่วนสามเท่าทั้งอัตราโทษจำคุกและโทษปรับโดยแก้ไข ดังนี้

“ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง หรือวรรคห้า หรือมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามล้านบาท”

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบตามร่างฯ ที่เสนอ^{๔๑}

^{๔๐}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

^{๔๑}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๕, ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๕ และครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗, หน้า ๕

มาตรา ๑๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ห้าหมื่นบาท	บทกำหนดโทษ

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดโทษสำหรับผู้ที่ไม่อำนวยความสะดวกให้แก่การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่า ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ยังไม่เคยมีผู้ใดที่ขัดขึ้นหรือไม่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงไม่ควรกำหนดโทษจำคุกสำหรับผู้ที่ไม่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ คงไว้เฉพาะโทษปรับเพียงอย่างเดียว ซึ่งเมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับมาตรา ๑๓๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา กำหนดให้ความผิดฐานต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงานมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้นหากความผิดฐานไม่อำนวยความสะดวกแก่การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่กำหนดให้มีโทษจำคุก ที่ประชุมจึงเห็นควรเพิ่มโทษปรับให้สูงกว่าความผิดฐานต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา โดยกำหนดให้มีโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท^๒

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๖ ความผิดตามมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง และผู้นั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้คณะกรรมการเปรียบเทียบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบ ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ดำเนินคดีต่อไป	การเปรียบเทียบคดี

^๒รายงานการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดให้ความผิดสำหรับผู้ที่ไม่แจ้งการครอบครอง โอนการครอบครอง เปลี่ยนแปลงสถานที่ครอบครอง แปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปร่างงาช้างที่อยู่ในความครอบครอง และความผิดสำหรับผู้ที่ไม่อำนวยความสะดวกให้แก่การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สามารถเปรียบเทียบได้ หากผู้นั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ เพื่อลดจำนวนคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาล

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการวิสามัญผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๗ คณะกรรมการเปรียบเทียบตามมาตรา ๑๖ ให้ประกอบด้วย ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการ และผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยให้มีทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาคได้ตามที่รัฐมนตรีกำหนดตามความเหมาะสม หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนด	องค์ประกอบ คณะกรรมการ เปรียบเทียบคดี

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาค ได้ตามที่รัฐมนตรีเป็นผู้ประกาศตามความเหมาะสมว่าจะให้มีที่ใดบ้าง โดยหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนด เพื่อให้คณะกรรมการเปรียบเทียบแต่ละคณะมีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่เหมือนกัน

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า ไม่ควรกำหนดให้คณะกรรมการเปรียบเทียบต้องมีการแต่งตั้ง ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้ยกร่างฯ มาเสนอต่อที่ประชุม โดยกำหนดให้องค์ประกอบของคณะกรรมการเปรียบเทียบมีลักษณะของกรรมการตามกฎหมาย โดยให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาคได้ โดยในส่วนภูมิภาคให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีประกาศกำหนดว่ามีกรรมการเปรียบเทียบในจังหวัดใดบ้าง ส่วนบุคคลใดจะเป็นคณะกรรมการเปรียบเทียบนั้นอาจต้องมีการประสานกันภายในระหว่างหน่วยงาน ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชมีข้อสังเกตว่า จะให้รัฐมนตรีกำหนด

หลักเกณฑ์การพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบได้หรือไม่ เพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกัน ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงร่างฯ โดยเสนอเพิ่มความในวรรคสอง ดังนี้

“หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนด”

ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบตามร่างฯ ที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอ^{๔๓}

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ นายชาญวิทย์ วสียงกูร กรรมการวิสามัญมีข้อสังเกตว่า สมควรเพิ่มผู้แทนกระทรวงมหาดไทยด้วยเนื่องจากปัจจุบัน กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบในการจัดทำตัวรูปพรรณช้าง อีกทั้งในอนาคตก็จะดำเนินการฝังชิพที่ข้าง รวมถึงการจัดทำทะเบียนประวัติช้าง โดยเสนอร่างมาตรา ๑๗ ไว้ ดังนี้

“คณะกรรมการเปรียบเทียบตามมาตรา ๑๖ ให้ประกอบด้วย ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นประธาน ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการ และผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยให้มีทั้งในเขต กรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาคได้ตามที่รัฐมนตรีกำหนดตามความเหมาะสม

หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนด”

ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติให้ค้างการพิจารณาไว้ก่อน^{๔๔} ต่อมาในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ ที่ประชุมพิจารณาคำแปรญัตติของนายชาญวิทย์ วสียงกูร กรรมการวิสามัญ ที่ขอเพิ่มผู้แทนกระทรวงมหาดไทย เป็นคณะกรรมการเปรียบเทียบ โดยมีมติเห็นชอบให้เพิ่มผู้แทนกระทรวงมหาดไทยตามผู้แปรญัตติ^{๔๕}

มาตรา ๑๘ ผู้ใดค้างข้างอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้ยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ โดยต้องจัดทำบัญชีการได้มา การแปรรูป และการค้างข้างด้วย และเมื่อยื่นคำขออนุญาตแล้วให้ค้างข้างต่อไปได้จนกว่าจะได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตจากอธิบดี การยื่นคำขออนุญาตและการจัดทำบัญชีการได้มา การแปรรูป และการค้างข้าง และการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา	บทเฉพาะกาล

^{๔๓}รายงานการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๑๖

^{๔๔}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

^{๔๕}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๕, ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๕ และครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗, หน้า ๕

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการค้างาช้างอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับต้องยื่นคำขออนุญาตค้างาช้างต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ โดยผู้ประกอบกิจการค้างาช้างสามารถประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าจะได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตจากอธิบดี และในการประกอบกิจการค้าต้องจัดทำบัญชีการได้มา การแปรรูป และการจำหน่ายงาช้างด้วย เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบและควบคุมการค้างาช้างได้

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชชี้แจงต่อที่ประชุมว่า ขอให้เพิ่มหลักเกณฑ์หลังจากที่ได้ยื่นคำขออนุญาตแล้ว ให้ผู้ประกอบกิจการจะต้องจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีประกาศกำหนดเพื่อระบุที่มาของงาช้างว่าเป็นงาช้างที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยการทำบัญชีสินค้าซึ่งเป็นเอกสารแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาของงาช้าง วัตถุประสงค์ การแปรรูป จำนวน การจำหน่าย เพื่อจะออกหนังสือกำกับการจำหน่าย อย่างไรก็ตาม บัญชีสินค้าประเภทนี้แตกต่างจากบัญชีสินค้าตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีที่กระทรวงพาณิชย์ใช้บังคับอยู่ ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นควรให้เพิ่มหลักเกณฑ์ตามผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชมีข้อสังเกต^{๔๖} ซึ่งต่อมาในการประชุมครั้งที่ ๓ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ยกร่างฯ ตามมติที่ประชุมและเสนอต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา โดยผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เสนอขอให้เพิ่มเรื่อง “การแปรรูป” ไว้ในการจัดทำบัญชีด้วย เพื่อให้ทราบข้อมูลและเป็นการควบคุมว่ามีการนำงาช้างดิบมาจำหน่ายหรือนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใด ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบกับร่างฯ ที่เสนอ และได้แก้ไขถ้อยคำตามข้อสังเกตของผู้แทน^{๔๗}

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา ครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ ที่ประชุมได้พิจารณาบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับสิทธิของผู้ประกอบกิจการค้างาช้างอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ดำเนินการกิจการต่อไปได้ โดยให้แก้ไขคำว่า “ประกอบกิจการ” เป็น “ค้า” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีความหมายกว้าง ซึ่งตามบทนิยามคำว่า “ค้า” หมายความว่า “การขาย” ด้วย อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขร่างมาตรา ๔ (แก้ไขคำว่า “ประกอบกิจการ” เป็น “ค้า”) โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบและได้มอบหมายให้นางสาวอรังลักษณ์ ลาพินี กรรมการกฤษฎีกาและในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจัดเรียงลำดับถ้อยคำในร่างฯ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น^{๔๘}

^{๔๖}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

^{๔๗}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๓ วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๔

^{๔๘}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา ครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗, หน้า ๕

มาตรา ๑๙ ในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎกระทรวงตามมาตรา ๔ ให้ผู้ซึ่งประสงค์จะประกอบกิจการค้าทางช้างหลังจากวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดี และเมื่อยื่นคำขออนุญาตแล้ว ให้ประกอบกิจการได้จนกว่า จะได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตจากอธิบดี โดยต้องจัดทำบัญชีการค้าได้มา การแปรรูป และการจำหน่ายงาช้าง การยื่นคำขออนุญาตและการจัดทำบัญชีการค้าได้มา การแปรรูป และการจำหน่ายงาช้างตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดี กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา	บทเฉพาะกาล

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดให้ผู้ซึ่งประสงค์จะประกอบกิจการค้าทางช้างในระหว่างที่ยังไม่มีการออกกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต และการประกอบกิจการค้าทางช้าง สามารถยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้ ซึ่งเมื่อยื่นคำขออนุญาตแล้ว บุคคลนั้นสามารถประกอบกิจการค้าทางช้างได้จนกว่าจะได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตจากอธิบดี ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ซึ่งประสงค์จะประกอบกิจการค้าทางช้างที่สามารถยื่นคำขออนุญาตและประกอบกิจการค้าทางช้างได้โดยไม่ต้องรอให้มีการออกกฎกระทรวงดังกล่าวก่อน ทั้งนี้ ในการประกอบกิจการค้าทางช้างต้องจัดทำบัญชีการค้าได้มา การแปรรูป และการจำหน่ายงาช้างด้วย เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบและควบคุมการค้าทางช้างต่อไปได้

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ ที่ประชุมพิจารณาแล้ว เห็นชอบร่างมาตรา ๑๙ โดยไม่มีการแก้ไข^{๔๔} ต่อมาในชั้นการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีการอภิปรายว่า การที่กำหนดให้ผู้ซึ่งประสงค์จะประกอบกิจการค้าทางช้างหลังจากวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับต้องยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดีอาจจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีผู้ค้าทางช้างเพิ่มขึ้นในตลาดค้าทางช้าง โดยการกำหนดให้มีผู้ค้าทางช้างเพิ่มขึ้นขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองและอนุรักษ์ช้าง เนื่องจากอาจมีการลักลอบนำงาช้างเข้าประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการนำช้างป่ามาสวมทะเบียนเป็นช้างบ้าน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและรัฐมีเจตจำนงที่จะระงับมิให้เกิดการกระทำดังกล่าว จึงขอเสนอให้ตัดร่างมาตรา ๑๙ ออก ซึ่งที่ประชุมสภานิติบัญญัติพิจารณาแล้วมีมติเห็นควรให้ตัดร่างมาตรา ๑๙ ออก

^{๔๔}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๕, ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๕ และครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗, หน้า ๕

มาตรา ๒๐ ผู้ใดได้มาหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งงาช้างก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้แจ้งการครอบครองโดยระบุจำนวน ขนาด พร้อมทั้งส่งภาพถ่ายของงาช้างต่ออธิบดีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ และให้อธิบดีออกเอกสารการครอบครองงาช้างให้แก่ผู้แจ้งการครอบครองไว้เป็นหลักฐานตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ในกรณีที่ตรวจพบหรือมีเหตุอันควรสงสัยในภายหลังจากที่ได้รับแจ้งการครอบครองว่า งาช้างใดมิใช่งาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ อธิบดีอาจมีคำสั่งให้ผู้ครอบครองนำเอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์ได้ และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖ วรรคห้า วรรคหก และวรรคเจ็ด มาใช้บังคับโดยอนุโลม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแจ้งการครอบครองตามวรรคหนึ่ง เหตุอันควรสงสัยและการนำเอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์ตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา	บทเฉพาะกาล

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดให้ผู้ครอบครองงาช้างบ้านตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะก่อนวันที่จะมีการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติการค้างาช้างฉบับนี้ต้องแจ้งการครอบครอง เพื่อให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ออกเอกสารการครอบครองงาช้างให้แก่ผู้แจ้งการครอบครองไว้เป็นหลักฐาน และหากตรวจพบหรือมีเหตุอันควรสงสัยในภายหลังจากที่ได้รับแจ้งการครอบครองว่า งาช้างใดมิใช่งาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ อธิบดีอาจมีคำสั่งให้ผู้ครอบครองนำเอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์เพิ่มเติมได้ เพื่อให้สามารถควบคุมการครอบครองงาช้างที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับได้

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในการพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ที่ประชุมพิจารณาแล้ว เห็นควรกำหนดให้ผู้ที่ได้มาหรือครอบครองงาช้างที่ได้จากช้างที่เป็นสัตว์พาหนะและไม่ใช่ช้างตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ต้องมาแจ้งการครอบครองโดยต้องระบุจำนวนงาช้าง ขนาดของงาช้าง และภาพถ่ายของงาช้างต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด รวมทั้งเพิ่มหลักการกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นงาช้างของช้างแอฟริกาหรือช้างป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองพิสูจน์ได้^{๕๐}

ต่อมาฝ่ายเลขานุการฯ ได้ปรับปรุงแก้ไขร่างฯ ตามมติที่ประชุมและชี้แจงเพิ่มเติมว่าการที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองจะเป็นผู้พิสูจน์ว่างาช้างที่ตนครอบครองเป็นงาช้างที่เป็นสัตว์พาหนะ จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้มีความชัดเจนว่า “เหตุอันควรสงสัย” นั้น มีลักษณะอย่างไร โดยอาจให้อธิบดี

^{๕๐}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๒

กำหนดเรื่องรูปพรรณสัณฐาน หรือความเก่าของงาช้าง และเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีกรอบอำนาจในการทำงาน รวมทั้งป้องกันมิให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้าง ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ ดังนั้น จึงสมควรกำหนดความในวรรคสามโดยให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแจ้งการครอบครอง และในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยให้นำเอกสารหรือหลักฐานมาแสดงเพิ่มเติมได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ความกระชับยิ่งขึ้น ฝ่ายเลขานุการฯ ได้เสนอร่างฯ ที่ปรับแก้ไขถ้อยคำในวรรคสองและวรรคสามต่อที่ประชุมจาก “เอกสารหรือหลักฐานการพิสูจน์มาแสดงเพิ่มเติมได้” เป็น “เอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์ได้” และวรรคสามเพิ่มความว่า “เหตุอันควรสงสัย” และตัดคำว่า “มาแสดงเพิ่มเติม” ออก เป็น “หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแจ้งการครอบครอง เหตุอันควรสงสัย และการนำเอกสารหรือหลักฐานการพิสูจน์ตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา” ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบกับถ้อยคำที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอปรับปรุงแก้ไข^{๕๑}

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ นายดำรง ทัศนากุศล กรรมการวิสามัญ ได้เสนอขอแปรญัตติไว้ โดยมีข้อสังเกตว่า คำว่า “มีเหตุอันควรสงสัย” หมายความว่าอย่างไร เคยมีการกำหนดไว้หรือไม่ว่าอะไรบ้างที่เป็นเหตุอันควรสงสัย โดยเห็นว่ายังไม่มีความชัดเจนขอเสนอให้ตัดถ้อยคำดังกล่าวออก ซึ่งเมื่อตัดออกแล้ว หากมีการตรวจพบภายหลังจากที่ได้รับแจ้งการครอบครองว่างาช้างใดมิใช่งาช้างตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะก็จะเป็นเหตุให้อธิบดีมีอำนาจสั่งให้ผู้ครอบครองนำเอกสารหลักฐานมาพิสูจน์ได้ โดยที่ประชุมมีมติให้รอการพิจารณาไว้ก่อน และมอบหมายให้นางสาวธำรงค์ลักษณ์ ลาภินี กรรมการวิสามัญและในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รับประเด็นกลับไปพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขร่างฯ ตามข้อสังเกตของกรรมการวิสามัญ^{๕๒} ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ ได้มีการเสนอร่างฯ ที่ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาปรับปรุงแก้ไขแล้วต่อที่ประชุม โดยได้แก้ไขจากคำว่า “มีเหตุอันควรสงสัย” เป็น “มีหลักฐานตามสมควร” นอกจากนี้ ได้แก้ไขเพิ่มเติมความในส่วนท้ายของวรรคที่สอง ดังนี้

“...อธิบดีอาจมีคำสั่งให้ผู้ครอบครองนำเอกสารหรือหลักฐานมาพิสูจน์ได้ และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖ วรรคห้า วรรคหก และวรรคเจ็ด มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

โดยเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ผู้ครอบครองงาช้างที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่างาช้างในความครอบครองเป็นงาช้างที่เป็นสัตว์พาหนะ โดยกำหนดให้ต้องส่งมอบงาช้างแก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

^{๕๑}รายงานการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๑๖ และ ๑๗

^{๕๒}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

ภายในสามสัปดาห์นับจากวันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งจากอธิบดี รวมถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งมาใช้บังคับด้วย ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบตามที่ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ^{๕๓}

ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ ที่ประชุมได้พิจารณาร่างมาตรา ๒๐ และเห็นควรแก้ไขถ้อยคำว่าเป็น “มีหลักฐานตามสมควร” เป็น “มีเหตุอันสมควร” ตามร่างฯ ที่ผ่านการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เนื่องจากถ้อยคำดังกล่าวเป็นถ้อยคำที่ใช้อยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าในการค้นตัวหรือสิ่งของที่ใช้ในการกระทำความผิดจะต้องปรากฏเหตุอันควรสงสัยก่อนจึงจะดำเนินการได้ ซึ่งมีการอธิบายอย่างกว้างขวางในที่ประชุม โดยที่ผู้แปรญัตติยังขอแปรญัตติไว้ และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขอสงวนความเห็นไว้^{๕๔}

ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ ได้มีการอภิปรายประเด็นที่มีการขอแปรญัตติไว้ โดยคณะกรรมการวิสามัญได้ชี้แจงเจตนารมณ์ในการกำหนดถ้อยคำดังกล่าวไว้ว่าจะสะดวกต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งปัจจุบันบัญญัติไว้ในกฎหมายหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ และพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยผู้แปรญัตติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการวิสามัญชี้แจง^{๕๕}

ต่อมาในการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีการพิจารณาร่างฯ โดยในส่วนของเอกสารการแจ้งการครอบครองที่กำหนดให้อธิบดีต้องออกให้แก่ผู้แจ้งการครอบครองไว้เป็นหลักฐาน ได้กำหนดเพิ่มเรื่องแบบของเอกสารซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจรัฐมนตรีในการประกาศกำหนด จึงได้เพิ่มความดังต่อไปนี้ในส่วนท้ายของวรรคสอง “ตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด” เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติม นอกจากนี้ได้แก้ไขเลขมาตราให้ตรงตามความเป็นจริง โดยแก้ไขเป็น “ร่างมาตรา ๑๙” เนื่องจากได้ตัดร่างมาตรา ๑๙ ออก

มาตรา ๒๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ ลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นหรือออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้	ผู้รักษาการตามกฎหมายและการออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียม

^{๕๓}รายงานการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๖

^{๕๔}รายงานการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๗

^{๕๕}รายงานการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗, หน้า ๗

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับสายการบังคับบัญชาของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการครอบครองและการค้างาช้างตามร่างพระราชบัญญัตินี้

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในชั้นการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๕ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้หารือต่อที่ประชุมเกี่ยวกับการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมทำร่างพระราชบัญญัติการค้างาช้าง พ.ศ. ว่าจำเป็นต้องกำหนดไว้หรือไม่ เนื่องจากเมื่อมีการกำหนดให้มีใบอนุญาตแล้ว โดยทั่วไปจะต้องมีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับการออกใบอนุญาตด้วย ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้เสนอร่างอัตราค่าธรรมเนียมทำพระราชบัญญัติโดยเทียบเคียงกับอัตราค่าธรรมเนียมทำพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้กำหนดเพิ่มอำนาจของรัฐมนตรีในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราทำพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นหรือออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เสนอต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา นอกจากนี้ ขอตัดอัตราค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการค้างาช้างออก เนื่องจากใบอนุญาตประกอบกิจการค้างาช้างจะไม่มีกำหนดอายุใบอนุญาตไว้โดยให้มีผลใช้ได้จนกว่าจะถูกเพิกถอนหรือพักใช้ใบอนุญาต และขอแก้ไขอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการค้างาช้างจาก ฉบับละ ๒,๐๐๐ บาท เป็น ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท และใบอนุญาตให้นำเข้าหรือให้ส่งออกซึ่งงาช้างจาก ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท เป็น ฉบับละ ๕๐๐ บาท เพื่อให้สอดคล้องกับค่าธรรมเนียมทำพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบตามที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอ^{๕๖}

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ มีผู้เสนอให้เพิ่มเรื่องการยกเว้นค่าธรรมเนียมในการนำงาช้างออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อการศึกษา การแพทย์ งานจัดแสดง ความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับรัฐอื่น ฯลฯ ซึ่งที่ประชุมได้มอบหมายให้ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนดเพิ่มอำนาจรัฐมนตรีในการยกเว้นค่าธรรมเนียมในเรื่องดังกล่าว^{๕๗} ต่อมาในการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ ที่ประชุมได้พิจารณาร่างฯ ที่มีการปรับปรุงแก้ไขตามมติของที่ประชุมแล้ว โดยนอกจากจะเพิ่มเรื่องการยกเว้นค่าธรรมเนียมแล้ว

^{๕๖}บันทึกการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ครั้งที่ ๕ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๗ หน้า ๑ และ ๒

^{๕๗}สรุปผลการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๖

ยังกำหนดเพิ่มเรื่องการลดค่าธรรมเนียมด้วย ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาแล้วเห็นชอบตามร่างฯ ที่เสนอไว้^{๕๘}

อัตราค่าธรรมเนียม			อัตราค่าธรรมเนียม
๑. ใบอนุญาตประกอบกิจการค้างาช้าง	ฉบับละ	๕๐,๐๐๐ บาท	
๒. ใบอนุญาตให้นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งงาช้าง	ฉบับละ	๕,๐๐๐ บาท	
๓. ใบแทนใบอนุญาต	ฉบับละ	๑,๐๐๐ บาท	

๑. หลักการและวัตถุประสงค์

กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการค้างาช้าง ใบอนุญาตให้นำเข้าหรือส่งออกซึ่งงาช้าง และใบแทนใบอนุญาต โดยกำหนดเพดานขั้นสูงไว้เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕

๒. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ผ่านการพิจารณาโดยไม่มีการแก้ไข

๓. การพิจารณาในชั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ พลเอกสิงห์ศึก สิงห์ไพร และนายเจตน์ ศิรธรานนท์ กรรมการวิสามัญ ขอแปรญัตติ โดยมีความเห็นว่าอัตราค่าธรรมเนียมต่ำเกินไป หากประสงค์จะควบคุมธุรกิจค้างาช้างสมควรกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตค้างาช้างให้มีอัตราสูงเพื่อป้องกันมิให้มีผู้ค้างาช้างเข้าสู่ตลาดค้างาช้างโดยง่าย สำหรับใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกงาช้าง หรือใบแทนใบอนุญาตก็มีอัตราค่าธรรมเนียมต่ำเกินไปเช่นกัน จึงสมควรกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมทั้งสามประเภทให้สูงขึ้น โดยที่ประชุมมีการอภิปรายอย่างกว้างขวางและมีมติให้รอการพิจารณาไว้ก่อน^{๕๙} ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ ผู้แปรญัตติได้เสนอร่างฯ ที่แก้ไขอัตราค่าธรรมเนียม ดังนี้

^{๕๘}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๗ และครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗, หน้า ๗

^{๕๙}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓

“อัตราค่าธรรมเนียม

๑. ใบอนุญาตประกอบกิจการให้ค้างาช้าง	ฉบับละ ๓,๐๐๐ <u>๕๐,๐๐๐</u> บาท
๒. ใบอนุญาตให้นำเข้าหรือส่งออกซึ่งงาช้าง	ฉบับละ ๕๐๐ <u>๕,๐๐๐</u> บาท
๓. ใบแทนใบอนุญาต	ฉบับละ ๓๐๐ <u>๑,๐๐๐</u> บาท”

ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบกับอัตราค่าธรรมเนียมตามที่ผู้แปรญัตติเสนอ^{๖๐}

^{๖๐}สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๖, ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗, หน้า ๗ และครั้งที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗, หน้า ๘